

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ταχ. Δ/νση : Χαρ. Τρικούπη 6-10
Ταχ. Κωδ. : 10679 Αθήνα
Πληροφορίες : Χ. Κυρλιγκίτση
Τηλέφωνο : 2131339776
e-mail : c.kyrligkitsi@minfin.gr

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων

ΚΟΙΝ: Βουλευτές του πίνακα διανομής
(Δια της Βουλής των Ελλήνων)

ΘΕΜΑ: Σχετικά με την υπ' αριθμ. πρωτ. 2460/8.12.20 ερώτηση

Σε απάντηση της υπ' αριθμ. πρωτ. 2460/8.12.20 ερώτησης, που κατέθεσαν οι Βουλευτές του πίνακα διανομής, σας γνωρίζουμε κατά λόγο αρμοδιότητας, τα εξής :

Α. Το Υπουργείο Οικονομικών λαμβάνει υπόψη του ότι οι οικονομικές δυνατότητες των πολιτών και των επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται σε όλο το εύρος της οικονομίας, δεν είναι οι ίδιες και ότι η λήψη μέτρων οικονομικής ενίσχυσης και η παροχή οικονομικών διευκολύνσεων για την περαιτέρω στήριξή τους είναι καταλυτικής σημασίας για τη κοινωνική συνοχή και την αντιμετώπιση των απρόσμενων εξελίξεων των τελευταίων ετών, ενώ αναδεικνύει την κρατική ευθύνη.

Το Υπουργείο Οικονομικών, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, έχει ήδη προβεί σε στοχευμένες ενέργειες και πλήθος μέτρων ανακούφισης και διευκόλυνσης των δανειοληπτών (βλέπε προγράμματα ΓΕΦΥΡΑ), με σκοπό την αντιμετώπιση του προβλήματος του ιδιωτικού χρέους. Το πρόβλημα της υπερχρέωσης καλούνται να αντιμετωπίσουν νοικοκυριά και επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως της ιδιότητας αυτών ως πρωτοφειλετών, συνοφειλετών ή εγγυητών, τόσο στο πλαίσιο των έκτακτων προβλημάτων που ανέκυψαν τα τελευταία χρόνια, όπως αυτό της πανδημίας του κορωνοϊού, όσο και σε γενικότερη βάση, εξαιτίας της πολυετούς οικονομικής κρίσης.

Οι ρυθμίσεις που εισήχθησαν αφορούν στην ανακούφιση και διευκόλυνση των οφειλετών, συμπεριλαμβανομένων και των συνοφειλετών και εγγυητών, όχι μόνο αυτών που έχουν περιέλθει σε δυσχέρεια αποπληρωμής δανειακών τους υποχρεώσεων (έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων), αλλά και των εν γένει οφειλών τους προς το Δημόσιο και τους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης.

Πιο συγκεκριμένα, επί του τέταρτου και πέμπτου υποερωτήματος της ερώτησης, παρακαλούμε σημειώσατε τα εξής:

1. ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΛΗΦΘΗΣΑΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ:

Ι. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΔΟΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Το Υπουργείο Οικονομικών, σε συνεργασία με όλα τα συναρμόδια Υπουργεία, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες οικονομικές συνθήκες, που προέκυψαν λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19

εξέτασε και προέβησε πρωτοβουλίες και μέτρα που ήταν απαραίτητα για τη διαφύλαξη της κοινωνικής συνοχής στο πλαίσιο της λήψης θετικών μέτρων για την προστασία όλων των ευάλωτων πολιτών.

Πιο συγκεκριμένα για τη συνδρομή οφειλετών, που αποδεδειγμένα επλήγησαν από τις συνέπειες του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, (ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού τους στις συμβάσεις ως εγγυητών/συνοφειλετών) εκδόθηκε η **ΠΝΠ 75/30.03.2020 «Μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες διατάξεις»** (ΦΕΚ Α' 75) η οποία προέβλεπε στη δεύτερη παράγραφο του πέμπτου άρθρου (Αναστολή προθεσμιών διενέργειας διαδικαστικών πράξεων και καταβολής δόσεων) του Μέρους Α (Διατάξεις Αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομικών) τα εξής: *«Για οφειλέτες που αποδεδειγμένα πλήττονται από τις συνέπειες του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 δυνάμει της από 11.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 55) και της από 20.3.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 68) και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών υπουργικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί ή πρόκειται να εκδοθούν, αναστέλλεται για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών η καταβολή των δόσεων στο πλαίσιο ρυθμίσεων των ν. 4469/2017, 4605/2019 και 3869/2010 (Α' 130), χωρίς να επέρχονται οι συνέπειες λόγω της μη καταβολής και χωρίς να τροποποιείται η συνολική διάρκεια της ρύθμισης. Για οφειλέτες που δεν περιλαμβάνονται στις ανωτέρω αποφάσεις, δύναται να χορηγηθεί η ως άνω αναστολή κατόπιν αίτησης του οφειλέτη και αξιολόγησης από τον πιστωτή».*

Στη βάση αυτού διακρίθηκαν δύο κατηγορίες οφειλετών, με τον τελευταίο όρο να συμπεριλαμβάνει και τον εγγυητή, ήτοι:

α. οι οφειλέτες που **επλήγησαν αποδεδειγμένα** από τις συνέπειες εξάπλωσης του κορωνοϊού δυνάμει των αναφερομένων ως άνω ΠΝΠ αλλά και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών υπουργικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί ή πρόκειται να εκδοθούν, οι οποίοι, άνευ ετέρου, έλαβαν αναστολή για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών στην καταβολή των δόσεων τους στο πλαίσιο των ανωτέρω ρυθμίσεων, ήτοι μέχρι 30-6-2020, χωρίς να επέρχονται οι συνέπειες λόγω της μη καταβολής και χωρίς να τροποποιείται η συνολική διάρκεια της ρύθμισης, και

β. οι οφειλέτες που δεν περιλήφθηκαν στις ανωτέρω αποφάσεις, οι οποίοι όμως είχαν την δυνατότητα να λάβουν την ως άνω τρίμηνη αναστολή στην καταβολή των ρυθμισμένων κατά τα ανωτέρω δόσεων τους κατόπιν αίτησης τους και αξιολόγησης τους από τον εκάστοτε πιστωτή. Πρακτικώς, στην περίπτωση αυτή, η αίτηση έπρεπε να περιλαμβάνει τεκμηρίωση του οφειλέτη ότι πλήττεται από τις συνέπειες εξάπλωσης του κορωνοϊού προκειμένου να αξιολογηθεί σε δεύτερο στάδιο από τον κάθε πιστωτή και να δοθεί ή να μη δοθεί η αιτούμενη αναστολή.

Με το άρθρο 7 παρ. 3 της ίδιας ως άνω ΠΝΠ προβλέφθηκε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα, οι εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων και οι εταιρίες παροχής πιστώσεων οφείλουν να χρησιμοποιούν τα στοιχεία εξατομίκευσης των ενήμερων δανειοληπτών αποκλειστικά και μόνο για να προβαίνουν σε διευκολύνσεις των δικαιούχων στην αποπληρωμή των δανειακών τους υποχρεώσεων, όπως στην αναστολή των δόσεων των ενήμερων δανειακών υποχρεώσεών τους για χρονικό διάστημα τριών (3) ή και περισσότερων μηνών.

Γίνεται, συνεπώς, αντιληπτό ότι σε κάθε περίπτωση όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, που υπάγονταν στις ως άνω περιπτώσεις δικαιούνταν δυνάμει της ανωτέρω ΠΝΠ την (κατ' ελάχιστο) τρίμηνη αναστολή καταβολής των δόσεων των ρυθμισμένων – ενήμερων οφειλών τους.

Περαιτέρω, (στη βάση της ως άνω ΠΝΠ) με την από 7.7.2020 ανακοίνωσή της, η Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ) γνωστοποίησε την απόφαση των Ελληνικών Τραπεζών μελών της να παρατείνουν,

λόγω των δυσμενών συνεπειών της πανδημίας COVID-19, τα υφιστάμενα μέτρα στήριξης της ελληνικής οικονομίας. Οι Ελληνικές Τράπεζες, μέλη της ΕΕΤ, δεδομένης και της ευελιξίας που παρέχουν οι αρμόδιες Ευρωπαϊκές εποπτικές και ρυθμιστικές αρχές, αποφάσισαν να παρατείνουν τα μέτρα στήριξης όλων των επιχειρήσεων και των ιδιωτών που πλήττονται άμεσα και έμμεσα από την παρούσα κρίση, και να χορηγήσουν διευκολύνσεις στην πληρωμή των δόσεων των δανείων τους αρχικά έως και την 31η Δεκεμβρίου 2020. Ειδικότερα, για όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, που αποδεδειγμένα πλήττονταν από την κρίση, οι ελληνικές τράπεζες προχώρησαν σε αναστολή των δόσεων κεφαλαίου ή/και των τοκοχρεωλυτικών δόσεων μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου 2020, κατόπιν σχετικού αιτήματος των ενδιαφερομένων προς το πιστωτικό ίδρυμα, που συνεργάζονταν.

Επιπρόσθετα:

Με την από 3.12.2020 Ανακοίνωσή της, η Ελληνική Ένωση Τραπεζών γνωστοποίησε την απόφαση των μελών της να παρατείνουν, λόγω των συνεχιζόμενων δυσμενών συνεπειών της πανδημίας COVID-19, τα υφιστάμενα μέτρα για την ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη τις πρόσφατες ανακοινώσεις των Ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών. Συγκεκριμένα:

- Σε Επιχειρήσεις και ιδιώτες με ενήμερες οφειλές την 30/9/2020 που δεν είχαν ενταχθεί έως τότε σε πρόγραμμα αναστολής καταβολής δόσεων κεφαλαίου ή/και τοκοχρεωλυτικών δόσεων, δόθηκε η δυνατότητα να λάβουν αναστολή πληρωμών μέχρι την 31 Μαρτίου 2021, εάν αποδεδειγμένα πλήττονταν από την πανδημία του κορωνοϊού. Σημειώνεται ότι η μέγιστη διάρκεια λήψης αναστολής πληρωμής ορίστηκε συνολικά σε 9 μήνες.
- Σε Επιχειρήσεις και ιδιώτες που είχαν πληγεί από την παρούσα κρίση και είχαν ήδη ενταχθεί σε πρόγραμμα αναστολής καταβολής δόσεων κεφαλαίου ή/και τοκοχρεωλυτικών δόσεων, δόθηκε η δυνατότητα να λάβουν και νέα αναστολή πληρωμών μέχρι την 31 Μαρτίου 2021, εάν αποδεδειγμένα πλήττονται από την πανδημία του κορωνοϊού. Σημειώνεται ότι η μέγιστη διάρκεια λήψης αναστολής πληρωμής ορίστηκε συνολικά σε 9 μήνες.
- Διευκρινίζεται ότι περιπτώσεις επιχειρήσεων σε συγκεκριμένους πληττόμενους κλάδους, που είχε ήδη αποφασιστεί από τα αρμόδια εγκριτικά όργανα των Τραπεζών, η ένταξη τους σε πρόγραμμα αναστολής δόσεων κεφαλαίου, με ημερομηνία λήξης πέραν 31 Δεκεμβρίου 2020, αυτό συνέχισε να ισχύει κανονικά σύμφωνα με τους όρους που τούς είχαν ήδη επικοινωνηθεί.
- Οι ενδιαφερόμενοι πολίτες όφειλαν να επικοινωνήσουν με το πιστωτικό ίδρυμα με το οποίο συνεργάζονται, υποβάλλοντας το σχετικό αίτημά τους κατά τα ανωτέρω.
- Με τη λήξη των προγραμμάτων αναστολής δόσεων οι επιχειρήσεις και οι ιδιώτες αναμένεται να συνεχίσουν την εξυπηρέτηση των δανειακών τους υποχρεώσεων. **Επίσης, οι δανειολήπτες που οφείλουν να καταβάλουν από 1.1.2021 την κανονική, προ των αναστολών, δόση του δανείου τους και αποδεδειγμένα παρουσιάζουν προσωρινές δυσκολίες ρευστότητας, και ενώ, πριν την παρούσα κρίση, εξυπηρετούσαν με συνέπεια τις δανειακές τους υποχρεώσεις, θα δύνανται να αιτηθούν την ένταξη τους σε βραχυπρόθεσμο πρόγραμμα σταδιακής επαναφοράς στην καταβολή της συμβατικής δόσης. Η αίτηση αυτή θα εξετάζεται από τα αρμόδια εγκριτικά όργανα των Τραπεζών και εφόσον διαπιστώνεται προσωρινό πρόβλημα ρευστότητας, θα εγκρίνεται η υπαγωγή στη συγκεκριμένη προσωρινή διευκόλυνση.**

Αυτονόητο είναι ότι η ανωτέρω αναστολή πληρωμών αποτελεί δικαίωμα του οφειλέτη που έχει πληγεί από τον κορωνοϊό και συνεπώς αυτός δύναται, εφόσον επιθυμεί, να μην λάβει ή να διακόψει την αναστολή πληρωμών δανείων και να συνεχίσει την εμπρόθεσμη πληρωμή των δόσεων προς την τράπεζα ή εταιρεία διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, όπως ισχύει αντίστοιχα και για την αναστολή των υπολοίπων υποχρεώσεων (φορολογικών και ασφαλιστικών).

II. ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΩΝ

Λόγω των έκτακτων μέτρων αναστολής της οικονομικής δραστηριότητας, το μεγαλύτερο μέρος των οικονομικά πληγέντων από την πανδημία του κορωνοϊού φυσικών και νομικών προσώπων αντιμετώπιζε δυσκολίες στην εξόφληση των υποχρεώσεων προς τους πιστωτές (είτε δημόσιο ή χρηματοδοτικούς φορείς ή λοιπούς πιστωτές, όπως προμηθευτές). Ως εκ τούτου λήφθηκαν μέτρα προστασίας των οφειλετών από τις νομικές ενέργειες (π.χ. διαταγή πληρωμής) και τις διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης (π.χ. κατασχέσεις, πλειστηριασμοί, εξώσεις) όλων των πιστωτών. Ειδικότερα:

II. Α. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ 1^{ης} ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Με στόχο τη συνολική προστασία της περιουσίας των πολιτών εν μέσω της υγειονομικής κρίσης του κορωνοϊού ελήφθησαν ειδικά μέτρα, τόσο κατά το πρώτο κύμα από 13 Μαρτίου μέχρι 31 Μαΐου 2020, όσο και κατά τα επόμενο κύμα που ακολούθησε από 7 Νοεμβρίου 2020 έως 05 Απριλίου 2021, ανάμεσα στα οποία ήταν η αναστολή διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως πράξεις κατάθεσης κατασχετηρίων εγγράφων, πράξεις κατάθεσης εγγράφων αναγγελίας, πράξεις διαπίστωσης, διατυπώσεων προδικασίας, εκθέσεις πλειστηριασμού, δηλώσεις συνέχισης πλειστηριασμών, πίνακες κατάταξης δανειστών, προσκλήσεις δανειστών, περιλήψεις κατακυρωτικής έκθεσης ακινήτου, εξοφλήσεις πινάκων, καταθέσεις εγγυητικών επιστολών, μεταγραφή περίληψης κατακυρωτικής έκθεσης, διενέργειας πλειστηριασμών κινητών και ακινήτων, καθώς και διενέργεια εξώσεων / αποβολών από ακίνητα.

Συναφώς διευκρινίζεται ότι:

- η αναστολή πλειστηριασμών ακινήτων αφορούσε στο σύνολο της ακίνητης περιουσίας, μη διακρίνοντας σε κύρια ή δευτερεύουσα κατοικία ή επαγγελματική στέγη κλπ.
- με την αναστολή διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης προστατεύτηκαν και οι τραπεζικές καταθέσεις από κατασχέσεις.
- Το χρονικό διάστημα από τις 7.11.2020 έως και την ημερομηνία λήξης της επιβολής του μέτρου της προσωρινής αναστολής της λειτουργίας των δικαστηρίων και των εισαγγελιών της χώρας, δεν υπολογίζεται στις νόμιμες και δικαστικές προθεσμίες για τη διενέργεια διαδικαστικών και εξώδικων πράξεων, καθώς και άλλων ενεργειών ενώπιον των δικαστηρίων, συμβολαιογράφων ως υπαλλήλων του πλειστηριασμού, υποθηκοφυλακείων, κτηματολογικών γραφείων και άλλων τρίτων προσώπων, καθώς και στις προθεσμίες παραγραφής των συναφών αξιώσεων. Μετά τη λήξη του παραπάνω αναφερόμενου χρονικού διαστήματος του οι προθεσμίες αυτές τρέχουν για όσο χρονικό διάστημα υπολείπεται για να συμπληρωθεί η αντίστοιχη προθεσμία, όπως προβλέπεται από την εκάστοτε διάταξη, πλέον 10 ημερών.

Επιπρόσθετα επισημαίνεται ότι θεσπίστηκε ο Νόμος 4790/2021 (άρθρο 83, παράγραφος 11) **ματαιώνονται όλοι οι πλειστηριασμοί** που αφορούν σε κινητή περιουσία του οφειλέτη (με

εξαίρεση πράγματα υποκείμενα σε φθορά), ακίνητα, πλοία και αεροσκάφη, των οποίων η ημέρα πλειστηριασμού έχει ορισθεί, **έως τις 13.5.2021**. Ειδικότερα:

- Για τους πλειστηριασμούς που έχουν ματαιωθεί από τις 7.11.2020 έως τις 13.5.2021, με πρωτοβουλία του επισπεύδοντος ορίζεται, εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευση του ν.4790/2021 και με την αρχικά εκτιμηθείσα αξία και νέα ημέρα πλειστηριασμού μετά την 16η.7.2021, εκτός ορισμένων ρητά αναφερόμενων στο νόμο εξαιρέσεων.
- Προκειμένου για πλειστηριασμούς κατά τον Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ν.δ.[356/1974](#), Α' 90), ισχύουν οι στον Κώδικα προβλεπόμενες διατάξεις. Ο πλειστηριασμός ορίζεται επίσης σε νέα ημερομηνία μετά την 13η.5.2021. Πλειστηριασμοί που έχουν προσδιορισθεί να διεξαχθούν μετά την 13η.5.2021, ματαιώνονται, αν ο χρόνος μέχρι τη διεξαγωγή τους δεν επαρκεί για την τήρηση των προθεσμιών που αφορούν τον προσδιορισμό της συζήτησης της σχετικής με τον πλειστηριασμό ανακοπής (βλέπε Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, άρθρο 933, παρ. 2) και την έκδοση της απόφασης επί της ανακοπής (κατά την παρ. 6 του ίδιου άρθρου ανωτέρω). Η νέα ημέρα διεξαγωγής των πλειστηριασμών αυτών ορίζεται τηρουμένης της προθεσμίας του άρθρου 973 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔ), ήτοι δυο (2) μήνες από την ημέρα της σχετικής δήλωσης προς τον υπάλληλο του πλειστηριασμού και όχι πάντως μετά την παρέλευση τριών (3) μηνών από την ημέρα αυτή.

II. Β.ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ 1^{ης} ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Μετά τη λήξη της πρώτης φάσης της αναστολής, αφενός προβλέφθηκε νομοθετικά η σταδιακή επάνοδος στους πλειστηριασμούς (74 παρ. 11-16 του Ν. 4690/2020) με ειδική ρύθμιση για την περίοδο από 01.06.2020 μέχρι και 15.09.2020, αφετέρου παρατάθηκε η προστασία της κύριας κατοικίας από πλειστηριασμούς, καθώς με τροποποίηση της παρ. 1 του άρθρου 72 ν. 4605/2020 προβλέφθηκε ότι «Κάθε φυσικό πρόσωπο, στο οποίο συντρέχουν οι προϋποθέσεις επιλεξιμότητας της παρ. 1 του άρθρου 68, μπορεί έως την 31η Ιουλίου 2020 να υποβάλει αίτηση για ρύθμιση των οφειλών των παρ. 2 και 3 του άρθρου 68, με σκοπό την προστασία της κύριας κατοικίας του από την αναγκαστική ρευστοποίηση».

Σημειώνεται, ότι τον μήνα Αύγουστο με βάση την ισχύουσα νομοθεσία οι πλειστηριασμοί δεν διεξάγονται ούτως ή άλλως, οπότε όλοι οι πλειστηριασμοί θα ξεκινούσαν και πάλι από την 1^η Σεπτεμβρίου 2020.

Η ως άνω αναφερόμενη αναστολή πλειστηριασμών πρώτης κατοικίας παρατάθηκε στη συνέχεια ειδικά για τους ευάλωτους δανειολήπτες δυνάμει σχετικής απόφασης της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών ήδη από 11 Σεπτεμβρίου 2020. Ειδικότερα, σύμφωνα με την από 11/9/2020 ανακοίνωση της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, οι Τράπεζες μέλη της, προκειμένου να στηρίξουν την ελληνική οικονομία εν μέσω της πανδημίας COVID-19, ανακοίνωσαν την αναστολή πλειστηριασμών, μέχρι την 31.12.2020, για περιπτώσεις που αφορούσαν στην κύρια κατοικία των δανειοληπτών, που ανήκουν στη κατηγορία των ευάλωτων νοικοκυριών, όπως αυτή καθορίζεται στην ΥΑ Δ13οικ 10747/256/2019 (ιδίως άρθρο 4 αυτής). Προϋπόθεση για την παραπάνω αναστολή πλειστηριασμού ήταν η υποβολή σχετικού αιτήματος από τον ευάλωτο δανειολήπτη, ανεξαρτήτως επαγγελματικής δραστηριότητας, στην τράπεζα και η δήλωση άρσης του τραπεζικού του απορρήτου, ώστε να διαπιστωθεί ότι ανήκει στην κατηγορία του ευάλωτου.

Πλέον, λόγω υποχώρησης της καραντίνας κορωνοϊού, επανέρχεται η σταδιακή άρση των αναστολών και η δυνατότητα διενέργειας διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης και πλειστηριασμών, κατά τις

κείμενες διατάξεις. Ωστόσο, διατηρείται η προστασία της κύριας κατοικίας των ευάλωτων και κορωνόπληκτων νοικοκυριών από πλειστηριασμούς. Συγκεκριμένα, προβλέφθηκε με το άρθρο 86 του Ν. 4790/2021 ότι: «Σε φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν εμπράγματο δικαίωμα, αποκλειστικής ή κατ' ιδανικό μερίδιο, πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας σε ακίνητο, το οποίο αποτελεί την κύρια κατοικία τους και βρίσκεται στην Ελλάδα και χαρακτηρίζονται ως πληγθέντες κατά τα οριζόμενα στις παρ. 2 και 3, και επιπλέον πληρούν τις προϋποθέσεις της παρ. 4, αναστέλλεται, από τη δημοσίευση του παρόντος και έως την 31η.5.2021, η διενέργεια: (α) κατάσχεσης, (β) πλειστηριασμού, και (γ) αναγκαστικής εκτέλεσης για την παράδοση ή απόδοση ακινήτου με βάση την περίληψη κατακυρωτικής έκθεσης κατά το άρθρο 943 και την παρ. 2 του άρθρου 1005 του ΚΠολΔ, επί της κύριας κατοικίας των ανωτέρω φυσικών προσώπων...».

Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο της ως άνω διάταξης και για το χρονικό διάστημα μέχρι 31.05.2021:

- αναστέλλονται οι προθεσμίες άσκησης ενδίκων μέσων και βοηθημάτων που αφορούν στις ανωτέρω πράξεις αναγκαστικής εκτέλεσης.
- Η ως άνω αναστολή δεν εμποδίζει την επιδίκαση απαιτήσεων, την έκδοση διαταγής πληρωμής, την επίδοση επιταγής προς εκτέλεση (άρθρο 924 του ΚΠολΔ), καθώς και τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων.
- Επιλέξιμα είναι φυσικά πρόσωπα, που έχουν, είτε τα ίδια, είτε ο/η σύζυγος, ή εξαρτώμενο μέλος αποδεδειγμένα πληγεί και για τον λόγο αυτό ενταχθεί στα έκτακτα μέτρα που έχουν ληφθεί για την προστασία της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

Ειδικότερα πληγθέντες θεωρούνται:

- α) εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα, στους οποίους παρασχέθηκε οικονομική ενίσχυση, σύμφωνα με σχετικές κανονιστικές πράξεις, ή των οποίων ο μέσος μικτός μηνιαίος μισθός, αφαιρουμένων πρόσθετων ή άλλων έκτακτων αποδοχών των μηνών Μαρτίου και Απριλίου του 2020, παρουσίασε μείωση, σε σχέση με τον αντίστοιχο των μηνών Ιανουαρίου και Φεβρουαρίου του 2020, σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα:
 - αα) για ποσά έως χίλια (1.000) ευρώ, μείωση ίση ή μεγαλύτερη του δέκα τοις εκατό (10%),
 - αβ) για ποσά από χίλια και ένα λεπτό (1.000,01) του ευρώ και μέχρι δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ, μείωση ίση ή μεγαλύτερη του είκοσι τοις εκατό (20%),
 - αγ) για ποσά μεγαλύτερα των δύο χιλιάδων (2.000) ευρώ, μείωση ίση ή μεγαλύτερη του τριάντα τοις εκατό (30%), όπως οι αποδοχές των υποπερ. αα' ως αγ' δηλώνονται στους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης από τον εργοδότη.
- β) ελεύθεροι επαγγελματίες ή φυσικά πρόσωπα που ασκούν ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα, στους οποίους παρασχέθηκε οικονομική ενίσχυση, σύμφωνα με σχετικές κανονιστικές πράξεις, ή των οποίων τα έσοδα του δευτέρου τριμήνου του 2020 παρουσίασαν μείωση ίση ή μεγαλύτερη του είκοσι τοις εκατό (20%), σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του έτους 2019, όπως αυτό προκύπτει από τις περιοδικές δηλώσεις Φ.Π.Α.
- γ) άνεργοι ή μακροχρόνια άνεργοι, στους οποίους παρασχέθηκε οικονομική ενίσχυση, σύμφωνα με σχετικές κανονιστικές πράξεις.
- δ) φυσικά πρόσωπα, ιδιοκτήτες ακινήτων, οι οποίοι έλαβαν μειωμένο μίσθωμα, σύμφωνα με σχετικές κανονιστικές πράξεις.

- ε) εταίροι προσωπικών ή κεφαλαιουχικών εταιριών, των οποίων η λειτουργία έχει ανασταλεί υποχρεωτικά ή έχουν λάβει ενίσχυση, σύμφωνα με σχετικές κανονιστικές πράξεις, και σύμφωνα με τα τηρούμενα στοιχεία της Φορολογικής Διοίκησης.
- στ) φυσικά πρόσωπα που έλαβαν ενίσχυση με τη μορφή της επιστρεπτέας προκαταβολής ή τον Μηχανισμό «Συνεργασία», σύμφωνα με σχετικές κανονιστικές πράξεις, και οι οποίοι αποδεδειγμένα έχουν παρουσιάσει μείωση εισοδημάτων λόγω των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

Επιπλέον, ο αιτών πρέπει σωρευτικά να πληροί και τα ακόλουθα πρόσθετα κριτήρια επιλεξιμότητας:

- α) Η αξία της κύριας κατοικίας σύμφωνα με την παρ. 5 να μην υπερβαίνει τις διακόσιες πενήντα χιλιάδες (250.000) ευρώ.
- β) Το οικογενειακό εισόδημα του φυσικού προσώπου, κατά το τελευταίο έτος για το οποίο υπάρχει δυνατότητα υποβολής φορολογικής δήλωσης, να μην υπερβαίνει τις δεκαεπτά χιλιάδες (17.000) ευρώ. Το ποσό του προηγούμενου εδαφίου προσαυξάνεται κατά δεκατρείς χιλιάδες (13.000) ευρώ για τον ή την σύζυγο ή συμβίο ή συμβία και κατά πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ για κάθε εξαρτώμενο μέλος και μέχρι τρία (3) εξαρτώμενα μέλη.
- γ) Οι καταθέσεις και τα επενδυτικά προϊόντα του φυσικού προσώπου, του/της συζύγου ή συμβίου ή συμβίας του και των εξαρτώμενων μελών στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή, να έχουν συνολική αξία που δεν υπερβαίνει τις είκοσι πέντε χιλιάδες (25.000) ευρώ.
- δ) Το σύνολο του ανεξόφλητου κεφαλαίου της οφειλής για την οποία επισπεύδεται αναγκαστική εκτέλεση, στο οποίο συνυπολογίζονται λογιστικοποιημένοι από τους πιστωτές τόκοι, να μην υπερβαίνει τις διακόσιες πενήντα χιλιάδες (250.000) ευρώ. Αν η οφειλή έχει συνομολογηθεί σε άλλο, πλην του ευρώ, νόμισμα, για τον καθορισμό του μέγιστου ορίου του προηγούμενου εδαφίου, λαμβάνεται υπόψη η ισοτιμία του αλλοδαπού νομίσματος με το ευρώ κατά την τελευταία εργάσιμη ημέρα του προηγούμενου μήνα από την έναρξη της αναστολής.
- ε) Η ακίνητη περιουσία του αιτούντος, του ή της συζύγου ή συμβίου ή συμβίας και των εξαρτώμενων μελών, συμπεριλαμβανομένης της κύριας κατοικίας, να έχει συνολική αξία που δεν υπερβαίνει τις πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.
- στ) Τα μεταφορικά μέσα του αιτούντος, που αποκτήθηκαν εντός της τελευταίας τριετίας για ιδιωτική χρήση, να έχουν συνολική αξία που δεν υπερβαίνει τις ογδόντα χιλιάδες (80.000) ευρώ.
- Για να κριθεί η επιλεξιμότητα του φυσικού προσώπου, ως αξία του ακινήτου που αποτελεί την κύρια κατοικία, καθώς και ως αξία της λοιπής περιουσίας, λαμβάνεται υπόψη η φορολογητέα αξία για τον υπολογισμό του συμπληρωματικού ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.), σύμφωνα με τον ν. 4223/2013 (Α' 287), όπως αυτή προκύπτει από την τελευταία πράξη προσδιορισμού φόρου. Αν το φυσικό πρόσωπο έχει κατ' ιδανικό μερίδιο πλήρη ή ψιλή κυριότητα ή επικαρπία στην κύρια κατοικία του, κρίσιμη για την επιλεξιμότητά του είναι η αξία της πλήρους και αποκλειστικής κυριότητας.

Διευκρινίζεται ότι στα φυσικά πρόσωπα που εμπίπτουν στην ως άνω αναφερόμενη αναστολή, η πλήρωση των κριτηρίων πιστοποιείται δυνάμει σχετικής βεβαίωσης πληγέντος, η οποία χορηγείται μέσω ψηφιακής πλατφόρμας ηλεκτρονικής υποβολής και διαχείρισης αιτήσεων που αναπτύσσεται από τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης (Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ.), σε συνεργασία με την Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (Ε.Γ.Δ.Ι.Χ.). Στην πλατφόρμα παρέχεται πρόσβαση μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr-ΕΨΠ). Για την είσοδο

στην πλατφόρμα απαιτείται η αυθεντικοποίηση του φυσικού προσώπου - χρήστη με τη χρήση των κωδικών - διαπιστευτηρίων της Γ.Γ.Π.Σ.Δ.Δ. (taxisnet).

Σε φυσικά πρόσωπα που είχαν υποβάλλει αίτηση στο πλαίσιο των άρθρων 71 έως 83 του ν. 4714/2020 (δηλαδή το πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ για την επιδότηση δανείων 1^{ης} κατοικίας) και είχαν κριθεί επιλέξιμα, η βεβαίωση της παρ. 6 εκδίδεται άμεσα από την ψηφιακή πλατφόρμα.

Σε περίπτωση επικείμενου πλειστηριασμού και προκειμένου να εφαρμοστεί η ως άνω αναφερόμενη αναστολή πλειστηριασμού, η προαναφερόμενη βεβαίωση (ή εναλλακτικά τα σχετικά τεκμήρια / έγγραφα που αποδεικνύουν ότι πληρούνται οι ανωτέρω προϋποθέσεις επιλεξιμότητας) πρέπει να κοινοποιηθεί από το φυσικό πρόσωπο προς τον επισπεύδοντα δανειστή το αργότερο την δέκατη πέμπτη (15η) ημέρα προ της ημερομηνίας διενέργειας του πλειστηριασμού. Σε κάθε περίπτωση, η προαναφερόμενη βεβαίωση γνωστοποιείται στα όργανα της εκτέλεσης βάσει του άρθρου 939 του ΚΠολΔ.

III. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΕΦΥΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΟΦΕΙΛΕΤΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΛΗΓΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΙΟΥ

A. ΓΕΦΥΡΑ 2 για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Το πρόγραμμα «ΓΕΦΥΡΑ 2» απευθύνεται τόσο σε επιχειρήσεις που έχουν εξυπηρετούμενες οφειλές, όσο και σε επιχειρήσεις που δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν στις δανειακές τους υποχρεώσεις.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του προγράμματος είναι:

- ♣ Επιδότηση μηνιαίας δόσης επιχειρηματικών δανείων για 8 μήνες.
- ♣ Επιδότηση τόσο του κεφαλαίου όσο και των τόκων του δανείου.
- ♣ Επιβράβευση των συνεπών δανειοληπτών, με υψηλά ποσοστά επιδότησης, που φθάνουν μέχρι και το 90% της μηνιαίας δόσης.
- ♣ Επιδότηση δόσης μέχρι και το 80% για επιχειρήσεις που έχουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια προκειμένου να τα ρυθμίσουν και να αποφύγουν κατασχέσεις και πλειστηριασμούς.

Η διαδικασία της αίτησης στο νέο πρόγραμμα είναι απλή, γρήγορη και πλήρως ηλεκτρονική, χωρίς να απαιτούνται δικαιολογητικά, για οτιδήποτε ήδη υπάρχει διαθέσιμο σε βάσεις δεδομένων των δημόσιων και ιδιωτών πιστωτών.

Προϋπόθεση για την ένταξη στο πρόγραμμα και την παροχή Κρατικής επιδότησης είναι η πλήρωση των κριτηρίων επιλεξιμότητας, τα οποία είναι ανάλογα του μεγέθους της επιχείρησης.

Τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσει μία επιχείρηση για να λάβει την επιδότηση είναι 5:

1. Υποβολή αίτησης:

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να υποβάλλουν αίτηση στην [ηλεκτρονική πλατφόρμα](#) της Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (ΕΓΔΙΧ) του Υπουργείου Οικονομικών ή της ενιαίας πύλης του Δημοσίου. Η πλατφόρμα ενεργοποιήθηκε την 5η Απριλίου 2021 και η προθεσμία υποβολής αιτήσεων είναι μέχρι και την 9η Μαΐου 2021.

Η πλατφόρμα σχεδιάστηκε από την Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ψηφιακής Διακυβέρνησης και Απλούστευσης Διαδικασιών και τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, από την οποία υποστηρίζεται διαρκώς και φιλοξενείται στις υποδομές της.

2. Έλεγχοι επιλεξιμότητας:

Διενεργούνται έλεγχοι και διασταυρώσεις στοιχείων, με σκοπό να διαπιστωθεί κατά πόσο πληρούνται τα κριτήρια επιλεξιμότητας του οφειλέτη. Αντλούνται αυτόματα στοιχεία από βάσεις δεδομένων του δημοσίου και των τραπεζών – διαχειριστών δανείων.

3. Έγκριση επιδότησης:

Εκδίδεται ηλεκτρονική Απόφαση Έγκρισης Επιδότησης από την ΕΓΔΙΧ, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια επιλεξιμότητας. Ειδοποιείται με ηλεκτρονικό μήνυμα (email) ο οφειλέτης, ώστε να το γνωρίζει.

4. Συνεννόηση με τράπεζα ή διαχειριστή δανείων:

Ο οφειλέτης έρχεται σε επαφή με τους πιστωτές (τράπεζες ή διαχειριστές δανείων), με σκοπό να ρυθμίσουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

5. Καταβολή επιδότησης:

Εάν το επιχειρηματικό δάνειο είναι εξυπηρετούμενο, τότε η καταβολή της επιδότησης ξεκινά 1 μήνα μετά την έγκριση της επιδότησης και πραγματοποιείται κατά την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μήνα. Η καταβολή της 1ης δόσης της επιδότησης θα διενεργηθεί στις 31/5/2021.

Εάν το επιχειρηματικό δάνειο είναι μη εξυπηρετούμενο, τότε η καταβολή της επιδότησης ξεκινά 1 μήνα μετά τη σύναψη σύμβασης ρύθμισης δανείου με την τράπεζα ή διαχειριστή δανείου και πραγματοποιείται κατά την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μήνα. Η ρύθμιση του δανείου θα πρέπει να γίνει το αργότερο έως τις 15/7/2021

Β. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ 1^{ης} ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΕΦΥΡΑ

Πέραν των ανωτέρω μέτρων περί αναστολή πλειστηριασμών 1^{ης} κατοικίας, καθώς και αναστολής πληρωμών δανείων, επισημαίνεται ότι ήδη **από 01.08.2020 θεσμοθετήθηκε το Πρόγραμμα ΓΕΦΥΡΑ** (ν. 4714/2020 άρθρο 71 επ.) «ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΠΛΗΡΩΜΗ ΔΑΝΕΙΩΝ ΜΕ ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΕΣ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΓΙΑ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΕΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΛΗΓΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΙΟΥ COVID-19»), το οποίο αφορά στην επιδότηση δανείων με υποθήκη στην Α' κατοικία όσων επλήγησαν από τις δυσμενείς επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού. Οι δικαιούχοι του προγράμματος μπορούσαν να υποβάλουν ηλεκτρονικά αίτηση έως τις 31.10.2020 μέσω μιας απλής και εύκολης διαδικασίας, χωρίς να απαιτείται η συνυποβολή οποιουδήποτε δικαιολογητικού. Οι πολίτες που υπέβαλαν εμπρόθεσμα αίτηση και πληρούν τις προϋποθέσεις του Νόμου, στο βαθμό που δεν απολαμβάνουν αναστολή δόσεων εκμεταλλευόμενοι τις σχετικές διατάξεις, ήδη λαμβάνουν Κρατική επιδότηση, η οποία θα έχει διάρκεια συνολικά εννέα (9) μήνες. Εφόσον οι επιλέξιμοι οφειλέτες απολαμβάνουν αναστολή δόσεων, τότε η επιδότηση θα ξεκινήσει μετά τη λήξη της εν λόγω αναστολής.

Με αυτή την κυβερνητική πρωτοβουλία:

- Επιβραβεύονται οι συνεπείς δανειολήπτες, με εξυπηρετούμενα δάνεια, οι οποίοι έχουν πληγεί από την πανδημία, κάτι το οποίο συμβαίνει για πρώτη φορά στη χώρα μας.
- Υποστηρίζεται το σύνολο των δανειοληπτών που επλήγησαν από την υγειονομική κρίση και έχουν μη εξυπηρετούμενο δάνειο, ακόμη και μετά το τέλος του 2018. Έτσι δίνεται λύση σε μια ομάδα δανειοληπτών που δεν προστατευόταν με το ν. 4605/2019.
- Καλλιεργείται η κουλτούρα πληρωμών, με την έμπρακτη στήριξη του Κράτους, αφού επιδοτούμε ένα σημαντικό κομμάτι της μηνιαίας δόσης του δανείου.

- Περιορίζεται ο κίνδυνος δημιουργίας μιας νέας γενιάς μη εξυπηρετούμενων δανείων, λόγω της κρίσης που επέφερε η πανδημία.
- Ενισχύεται η κοινωνική συνοχή.

Στο πρόγραμμα αυτό εντάσσονται μια ευρεία κατηγορία προσώπων πληγέντων στο πεδίο της οικονομίας και συγκεκριμένα:

- α) φυσικά πρόσωπα εργαζόμενοι σε κλάδους που έχουν πληγεί, άνεργοι που λαμβάνουν έκτακτη στήριξη, ελεύθεροι επαγγελματίες σε πληγέντες κλάδους,
- β) φυσικά πρόσωπα με σημαντική μείωση του μηνιαίου μισθού τους,
- γ) επαγγελματίες που παρουσίασαν μείωση της εμπορικής δραστηριότητάς τους (μειωμένος ΦΠΑ άνω του 20%, λαμβάνοντας υπόψη το 2ο τρίμηνο 2020 σε σχέση με το 2ο τρίμηνο του 2019),
- δ) δικαιούχοι που έλαβαν ενίσχυση με τη μορφή της επιστρεπτέας προκαταβολής,
- ε) φυσικά πρόσωπα που εντάσσονται στον μηχανισμό ενίσχυσης της απασχόλησης «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ»,
- στ) ιδιοκτήτες ακινήτων που λαμβάνουν μειωμένο ενοίκιο.

Για όλες αυτές τις κατηγορίες οικονομικά πληγέντων πολιτών παρέχεται Κρατική επιδότηση, τόσο για τα εξυπηρετούμενα όσο και για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια με υποθήκη ή προσημείωση στην 1^η κατοικία, με επιμέρους διάκριση των περιπτώσεων. Αναλυτικότερα:

A. Για τα εξυπηρετούμενα δάνεια και στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα δάνεια που ρυθμίστηκαν στο παρελθόν και έκτοτε παραμένουν ενήμερα, δηλ. δεν έχουν πληρωμή μεγαλύτερη των 90 ημερών, επιδοτείται η μηνιαία δόση σε ποσοστό 90% κατά το 1ο τρίμηνο, κατά 80% το 2ο τρίμηνο και κατά 70% το 3ο τρίμηνο, με ανώτατο όριο μηνιαίας επιδότησης τα 600 ευρώ, ανά πιστωτή.

B. Για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, που δεν έχουν ακόμη καταγγελλεί και στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα δάνεια που ρυθμίστηκαν και μετέπειτα κατέστησαν ξανά μη εξυπηρετούμενα, επιδοτείται η μηνιαία δόση σε ποσοστό 80% κατά το 1ο τρίμηνο, κατά 70% το 2ο τρίμηνο και κατά 60% το 3ο τρίμηνο, με ανώτατο όριο μηνιαίας επιδότησης τα 500 ευρώ, ανά πιστωτή.

Γ. Για τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια που έχουν ήδη καταγγελλεί **και οδηγούνται σε πλειστηριασμό και με σκοπό να αποτραπεί αυτός**, επιδοτείται η μηνιαία δόση σε ποσοστό 60% κατά το 1ο τρίμηνο, κατά 50% το 2ο τρίμηνο και κατά 30% το 3ο τρίμηνο, με ανώτατο όριο μηνιαίας επιδότησης τα 300 ευρώ.

Οι προϋποθέσεις, δηλαδή τα κριτήρια επιλεξιμότητας των αιτούντων, διαφέρουν ανάλογα με το χαρακτηρισμό του δανείου και την εξυπηρέτησή του ή μη και σχετίζονται με την αξία της κύριας κατοικίας, το υπόλοιπο του δανείου, το οικογενειακό εισόδημα, τις καταθέσεις και τη συνολική ακίνητη περιουσία των δανειοληπτών.

Η διαδικασία, μετά την υποβολή της αίτησης, είναι συνοπτικά:

- έλεγχος κριτηρίων επιλεξιμότητας
- έγκριση Κρατικής επιδότησης
- συνεννόηση μεταξύ οφειλέτη και πιστωτών, έως 31/3/2021:
 - ο εάν υπάρχουν μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τότε θα πρέπει να γίνει ρύθμισή τους.

- ο εάν υπάρχουν εξυπηρετούμενα δάνεια, τότε θα πρέπει να καθοριστεί πότε θα γίνει η λήξη της (ενδεχόμενης) αναστολής πληρωμών.
- καταβολή Κρατικής επιδότησης.

Προκύπτει, επομένως, ότι το Υπουργείο Οικονομικών, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του έχει ήδη προβεί σε στοχευμένες ενέργειες, με σκοπό την προστασία τόσο των οφειλετών που έχουν ενταχθεί στο θεσμικό πλαίσιο προστασίας της κύριας κατοικίας τους όσο και λοιπών δανειοληπτών που έχουν περιέλθει σε δυσχέρεια αποπληρωμής των δανειακών τους υποχρεώσεων.

Η ενίσχυση των δανειοληπτών, συμπεριλαμβανομένων και των εγγυητών, στην εξυπηρέτηση των δανείων τους, όπως περιγράφεται ανωτέρω, συντελεί στην αποτροπή τυχόν πλειστηριασμών σε βάρος τους.

2. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΟΦΕΙΛΩΝ ΠΡΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΟΛΗΠΤΩΝ – ΟΦΕΙΛΕΤΩΝ – ΕΓΓΥΗΤΩΝ

Οι οφειλέτες, συμπεριλαμβανομένων και των εγγυητών, δύνανται να προβαίνουν σε ρύθμιση των οφειλών τους, αξιοποιώντας τα υφιστάμενα εργαλεία. Σημειώνεται ότι εξακολουθεί να ισχύει ο Νόμος 4224/2013 (Κώδικας Δεοντολογίας Τραπεζών), που συνεχίζει να προσφέρει στήριξη στις υπερχρεωμένες επιχειρήσεις, επικουρώντας στη ρύθμιση οφειλών και διευθέτηση των χρεών τους και ο Νόμος 3869/2010 (αναθεωρημένος Νόμος ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων), όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 4745/2020 (ΦΕΚ Α 214/06.11.2020). Ο Νόμος 4605/2019 «Πρόγραμμα Επιδότησης Αποπληρωμής Στεγαστικών και Επιχειρηματικών Δανείων με Υποθήκη σε Κύρια Κατοικία» έληξε την 31.7.2020 και οι αιτήσεις, που υπεβλήθησαν εμπρόθεσμα, τυγχάνουν επεξεργασίας, ενώ σε ό, τι αφορά στο Νόμο 4469/2017 για τον Εξωδικαστικό Μηχανισμό Ρύθμισης Οφειλών, οι αιτήσεις που υπεβλήθησαν εμπρόθεσμα, δηλαδή έως τις 30 Απριλίου 2020 ομοίως τυγχάνουν επεξεργασίας, κατά τα οριζόμενα στο νόμο, προκειμένου να ολοκληρωθούν με σκοπό τις ρυθμίσεις των οφειλών και την ωφέλεια των αιτούντων από τις ευεργετικές διατάξεις και των δύο ανωτέρων Νόμων. Ειδικότερα:

- Με το **Νόμο 4224/2013 για τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών** παρέχεται η δυνατότητα μιας καθορισμένης και οριοθετημένης εξωδικαστικής διαδικασίας διευθέτησης των οφειλών των δανειοληπτών έναντι των τραπεζών, με βάση την ικανότητα αποπληρωμής τους. Πιο συγκεκριμένα όλοι οι δανειολήπτες, δηλαδή μισθωτοί, συνταξιούχοι, πληττόμενοι εργαζόμενοι, ελεύθεροι επαγγελματίες, μικρές επιχειρήσεις, αυτοαπασχολούμενοι στο λιανικό εμπόριο, μικρέμποροι κλπ έχουν τη δυνατότητα να επιτύχουν βιώσιμες λύσεις διευθέτησης των οφειλών τους με τα πιστωτικά ιδρύματα, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών οικονομικών δεδομένων τους και συνυπολογιζομένων των εύλογων δαπανών τους, σε συνδυασμό με την ικανότητα αποπληρωμής τους και την αξία της περιουσίας τους. Εφόσον τηρούν το συμφωνημένο πλάνο ρύθμισης οφειλών, μπορούν να προστατεύσουν την πρώτη κατοικία και την επαγγελματική τους στέγη.
- Με τον **αναθεωρημένο Νόμο 3869/2010** για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων νοικοκυριών παρέχεται η δυνατότητα ρύθμισης οφειλών στα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα χωρίς εμπορική ιδιότητα και πτωχευτική ικανότητα, δηλαδή στους άνεργους, τους συνταξιούχους, τους εργαζομένους-μισθωτούς του ιδιωτικού και του δημοσίου τομέα, τους καλλιτέχνες, τους ελεύθερους επαγγελματίες (π.χ. μηχανικούς, δικηγόρους, ιατρούς κλπ), καθώς και τους μικρεμπόρους, που ασκούν την δραστηριότητά τους χωρίς να έχουν οργανωμένη μονάδα παραγωγής και απασχολούμενο

προσωπικό (δηλ. δεν διαθέτουν εμπορική ιδιότητα – πτωχευτική ικανότητα). Παράλληλα, στο πλαίσιο του νόμου αυτού, από το χρόνο κατάθεσης της σχετικής αίτησης στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο, οι δανειολήπτες λαμβάνουν προστασία από κάθε πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης εις βάρος όλης της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους και επομένως και της κύριας κατοικίας τους, ενώ επιπρόσθετα για τους μικρεμπόρους (που δεν διαθέτουν πτωχευτική ικανότητα) προστατεύεται και η επαγγελματική στέγη, μέχρι την έκδοση της οριστικής δικαστικής απόφασης. Σημειώνεται ότι ο Νόμος αυτός εξακολουθεί να βρίσκεται σε ισχύ, ωστόσο από 01.03.2019 έχει παύσει η δυνατότητα του δικαστή να παρέχει προστασία της πρώτης κατοικίας, αλλά παρέχεται ένα πλάνο αποπληρωμής όλων των οφειλών, εντός του οποίου δύναται να ρυθμιστούν και τα δάνεια της πρώτης κατοικίας και εφόσον ο πολίτης εξυπηρετεί τις μηνιαίες καταβολές, τότε δύναται στην πράξη να διασώσει την πρώτη κατοικία του. Περαιτέρω, με το ν. 4714/2020 καθορίστηκε πλαίσιο επιτάχυνσης της εκδίκασης εκκρεμών υποθέσεων του ν. 3869/2010 σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α) ως προς την εύλογη διάρκεια της πολιτικής δίκης. **Με το ν. 4605/2019 (άρθρα 68-84)** τέθηκε σε εφαρμογή το Πρόγραμμα Επιδότησης Αποπληρωμής Στεγαστικών και Επιχειρηματικών Δανείων με Υποθήκη σε Κύρια Κατοικία που υλοποιείται δια μέσου της ηλεκτρονικής πλατφόρμας που τηρείται στην ιστοσελίδα της Ε.Γ.Δ.Ι.Χ. οι πραγματικά οικονομικά αδύναμοι δανειολήπτες, με ή χωρίς πτωχευτική ικανότητα, άρα και οι έμποροι-επιχειρηματίες, υπό τις προϋποθέσεις του ως άνω νόμου, μπορούσαν να υποβάλουν ηλεκτρονική αίτηση ρύθμισης των δανείων του, με την οριστικοποίηση της οποίας αναστέλλονταν οι πλειστηριασμοί της κύριας κατοικίας τους. Οι επιλέξιμοι οφειλέτες – δικαιούχοι των ευεργετικών διατάξεων μπορούσαν να υποβάλουν αίτηση μέχρι τις 31 Ιουλίου 2020. Σημειώνεται ότι η διαδικασία του νόμου υλοποιήθηκε στην πράξη ηλεκτρονικά από ειδικό πληροφοριακό σύστημα, μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας, η οποία παρέχει πολλούς αυτοματισμούς και διευκολύνσεις στους χρήστες προς το σκοπό επιτάχυνσης και απλοποίησης της όλης διαδικασίας (π.χ. πρόβλεψη για αυτόματη μεταφόρτωση των δικαιολογητικών από τις βάσεις δεδομένων της Φορολογικής Διοίκησης και των πιστωτικών ιδρυμάτων).

- Με το **Νόμο 4469/2017 για τον Εξωδικαστικό Μηχανισμό Ρύθμισης Οφειλών** για τις επιχειρήσεις, τους εμπόρους, τους ελεύθερους επαγγελματίες, τους αγρότες, τους κτηνοτρόφους που έχουν οργανωμένη μονάδα παραγωγής και απασχολούμενο προσωπικό (δηλ. διαθέτουν εμπορική ιδιότητα – πτωχευτική ικανότητα) και τους ομόρρυθμους εταίρους θεσπίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα μια οργανωμένη και δομημένη εξωδικαστική διαδικασία, η οποία είχε ως στόχο, δια μέσου διμερούς ή πολυμερούς διαπραγμάτευσης με τους πιστωτές, τη συνολική και μακροπρόθεσμη ρύθμιση των χρεών τους. Ειδικά για τις επιχειρήσεις, υπήρχε η δυνατότητα να ρυθμισθούν όλα τα χρέη τόσο έναντι ιδιωτών (δηλ. τραπεζικών ιδρυμάτων και λοιπών προμηθευτών) όσο και έναντι των θεσμικών πιστωτών του Δημοσίου (δηλ. της ΑΑΔΕ και του ΕΦΚΑ/ΚΕΑΟ). Οι οφειλέτες των ως άνω επαγγελματικών κατηγοριών μπορούσαν να ρυθμίσουν τις οφειλές τους συναινετικά με τους πιστωτές τους (ή έστω με την πλειοψηφία αυτών, εάν οι οφειλέτες έχουν πτωχευτική ικανότητα) με την υποβολή αίτησης στην κατάλληλη ηλεκτρονική πλατφόρμα της ΕΓΔΙΧ μέχρι τις 30 Απριλίου 2020. Με τον τρόπο αυτό μπορούσαν να αποφύγουν τα μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος όλης της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους, συμπεριλαμβανομένης και της κύριας κατοικίας και της επαγγελματικής στέγης τους, εφόσον αποδείκνυαν ότι έχουν πραγματική οικονομική αδυναμία, αλλά διαθέτουν βιωσιμότητα και μπορούν να εξυπηρετήσουν ένα μακροχρόνιο πλάνο αποπληρωμής των χρεών τους.

Από το ως άνω θεσμικό και νομικό πλαίσιο προκύπτει ευχερώς ότι υφίσταται στην υπηρεσία κάθε πολίτη με οικονομική αδυναμία, είτε οφειλέτη ή εγγυητή, ένα πλέγμα ρύθμισης οφειλών και προστασίας της κύριας κατοικίας. Εφόσον οι πολίτες και οι επιχειρήσεις ενταχθούν στα ανωτέρω εργαλεία διαχείρισης των οφειλών τους και προστασίας της πρώτης κατοικίας τους, συνεπάγεται ότι αποτρέπονται οι πλειστηριασμοί.

3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΧΡΕΩΝ, ΠΤΩΧΕΥΣΗΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΕΗ – 2^η ΕΥΚΑΙΡΙΑ

Η αντιμετώπιση της υπερχρέωσης αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους του Υπουργείου Οικονομικών. Για το σκοπό αυτό ψηφίστηκε ο Νόμος 4738/2020 (ΦΕΚ Α' 207/27-10-2020) σχετικά με τη ρύθμιση οφειλών και την παροχή 2^{ης} ευκαιρίας, ο οποίος:

- εναρμονίζει την αντίστοιχη Ευρωπαϊκή Οδηγία 1023/2019 περί πλαισίου για την προληπτική αναδιάρθρωση, την απαλλαγή από τα χρέη και τις ανικανότητες ή την έκπτωση οφειλετών, καθώς και την τροποποίηση της Οδηγίας (ΕΕ) 1132/2017 για την αναδιάρθρωση και την αφερεγγυότητα.
- αποτελεί μόνιμο πλαίσιο και εργαλείο αντιμετώπισης του χρέους νοικοκυριών και επιχειρήσεων (δηλ. δεν έχει έκτακτο / προσωρινό χαρακτήρα και δεν έχει ημερομηνία λήξης).
- αντικαθιστά όλα τα υφιστάμενα επιμέρους έκτακτα / προσωρινά εργαλεία ρύθμισης οφειλών που υπήρχαν μέχρι σήμερα (υπερχρεωμένα νοικοκυριά, προστασία πρώτης κατοικίας, εξωδικαστικός μηχανισμός, πτωχευτικός κώδικας κλπ).
- δίδει συνολικά τη διευθέτηση του ιδιωτικού χρέους προς δημόσιο (ΑΑΔΕ, ΕΦΚΑ, ΟΤΑ κλπ), τράπεζες, διαχειριστές δανείων (funds, servicers) και λοιπούς ιδιώτες (π.χ. προμηθευτές, εργαζόμενους).

Ο Νόμος αυτός τέθηκε σε ισχύ το 2021 ως εξής:

- από 1η Μαρτίου 2021 ισχύουν οι διατάξεις σχετικά με τη ρύθμιση οφειλών (μέσω της διαδικασίας της εξυγίανσης) ή τη διαγραφή όλων των οφειλών (μέσω της διαδικασίας πτώχευσης – 2^{ης} ευκαιρίας) των μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων, καθώς και φυσικών προσώπων με επιχειρηματική δραστηριότητα, με περιουσία άνω των 350.000 ευρώ και κύκλο εργασιών άνω των 700.000 ευρώ
- από 1^η Ιουνίου 2021 ισχύουν οι διατάξεις σχετικά με τη ρύθμιση οφειλών (μέσω της διαδικασίας του εξωδικαστικού μηχανισμού) ή τη διαγραφή όλων των οφειλών (μέσω της διαδικασίας πτώχευσης – 2^{ης} ευκαιρίας) των φυσικών προσώπων – νοικοκυριών, καθώς και των επιχειρήσεων.

Στο νέο αυτό Νόμο, μεταξύ άλλων:

1^ο. Θεσπίζονται διαδικασίες για την έγκαιρη προειδοποίηση των πολιτών στο πλαίσιο πρόληψης, ώστε να μην οδηγηθούν σε κατάσταση αφερεγγυότητας.

2^ο. Εισάγεται ένα ολοκληρωμένο και αυτοματοποιημένο πλαίσιο ρύθμισης οφειλών, μέσω εξωδικαστικού μηχανισμού, τόσο για φυσικά όσο και για νομικά πρόσωπα, ώστε οι οφειλέτες να διατηρούν την περιουσία τους.

3^ο. Δίνεται η δυνατότητα δεύτερης ευκαιρίας, με ταχείες διαδικασίες, με τη διαγραφή του υπολοίπου των οφειλών, κατόπιν ρευστοποίησης του συνόλου της περιουσίας και ελέγχου της περιουσιακής κατάστασης του οφειλέτη.

4^{ον}. Ενσωματώνονται πρόνοιες για τον εντοπισμό των στρατηγικών κακοπληρωτών και πρόβλεψη συνεπειών για αυτούς.

5^{ον}. Υπάρχουν πρόνοιες για δανειολήπτες που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες, με την άσκηση επιδοματικής πολιτικής από το Κράτος, τόσο προληπτικά μέσω της επιδότησης δόσης δανείου, όσο και κατασταλτικά μέσω της επιδότησης ενοικίου.

6^{ον}. Εκσυγχρονίζεται το πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, ώστε να επιτρέψει στις επιχειρήσεις να αναδιαρθρώσουν επιτυχώς τις οφειλές τους και να επιστρέψουν σε παραγωγική λειτουργία, χωρίς να θίγονται τα δικαιώματα των εργαζομένων.

7^{ον}. Απελευθερώνονται και αξιοποιούνται οι παραγωγικές μονάδες της χώρας που είναι δεσμευμένες σε ατέρμονες διαδικασίες ρύθμισης ή/και πτώχευσης, με σκοπό την επαναφορά τους σε λειτουργία, με την παράλληλη είσοδο εγχώριων και διεθνών επενδυτών.

8^{ον}. Παρέχεται λύση στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, έτσι ώστε οι τράπεζες να μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στη χρηματοδότηση της οικονομίας.

9^{ον}. Θεσπίζεται απαλλαγή των μελών διοίκησης του νομικού προσώπου που έχει πτωχεύσει, ώστε να μην εγκλωβίζονται για οφειλές που ανήκαν στην επιχείρηση.

10^{ον}. Προάγεται η χρηματοοικονομική διαμεσολάβηση, που αποτελεί διεθνώς την πιο διαδεδομένη εξωδικαστική διαδικασία επίλυσης ιδιωτικών διαφορών στον χρηματοοικονομικό τομέα.

11^{ον}. Αξιοποιείται η τεχνολογία, εισάγοντας νέες ηλεκτρονικές και αυτοματοποιημένες διαδικασίες, που διασφαλίζουν τη διαφάνεια, καταργούν τη γραφειοκρατία και προάγουν τον ψηφιακό μετασχηματισμό του Κράτους.

12^{ον}. Εισάγονται ρυθμίσεις για τη βελτίωση του θεσμού των διαχειριστών αφερεγγυότητας, οι οποίοι καλούνται να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στις διαδικασίες της πτώχευσης.

Αυτές οι διαδικασίες, που εισάγονται με το ως άνω νέο, συνεκτικό και ολοκληρωμένο πλαίσιο ρύθμισης οφειλών και παροχής δεύτερης ευκαιρίας, αναμένεται να συμβάλουν στην ενίσχυση της ρευστότητας, της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής, προστατεύοντας τον παραγωγικό ιστό της οικονομίας.

Συνεπώς οι οφειλέτες, συμπεριλαμβανομένων και των εγγυητών, έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν όλα τα χρέη τους και να αποφύγουν κατασχέσεις και πλειστηριασμούς, μέσω της δυνατότητας ρύθμισης ή απαλλαγής από τις οφειλές τους, όπως προβλέπει ο νέος Νόμος.

Εξάλλου, πρέπει να τονιστεί ότι σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο (Ευρωπαϊκές Οδηγίες για την αφερεγγυότητα και Κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών) η ρύθμιση οφειλών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη συγκεκριμένες παραμέτρους του οφειλέτη, όπως η ικανότητα αποπληρωμής του (δηλ. τα εισοδήματα και οι εύλογες δαπάνες διαβίωσης) και η πραγματική/εμπορική αξία της περιουσίας του. Επιπρόσθετα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη αυτές οι παράμετροι οικονομικού χαρακτήρα και για τους συνοφειλέτες και εγγυητές του οφειλέτη. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο εγγυητής έχει αναλάβει την ευθύνη της πλήρους αποπληρωμής των χρεών του πρωτοφειλέτη και ως εκ τούτου τα χρέη νοούνται ότι είναι δικά του, σύμφωνα με τη νομοθεσία. Συνεπώς δεν είναι εφικτή η αυτόματη απαλλαγή του από τα εν λόγω χρέη, δίχως αυτά να εξοφληθούν ή ρυθμιστούν ή να αξιοποιηθεί η 2^η ευκαιρία. Η ενδεχόμενη απαλλαγή χρεών του πρωτοφειλέτη, εξαιτίας της οικονομικής αδυναμίας του, δεν συνεπάγεται ότι απαλλάσσεται αυτόματα και ο εγγυητής, ο οποίος για να απαλλαγεί θα πρέπει να αποδείξει ότι έχει και ο ίδιος

οικονομική αδυναμία, αλλιώς θα πρέπει να αποπληρώσει τις εν λόγω οφειλές. Πρέπει να σημειωθεί ότι βασική παράμετρο για τη διενέργεια ρύθμισης οφειλής αποτελεί η πραγματική οικονομική αδυναμία του οφειλέτη (και κατ' επέκταση και των συνοφειλετών και εγγυητών του), που πρέπει να αποδεικνύεται με συγκεκριμένα τεκμήρια. Βάσει των ανωτέρω, **γίνεται κατανοητό ότι καθίσταται ανέφικτη η θέσπιση μιας «οριζόντιας» ρύθμισης οφειλών σε μια ομάδα οφειλετών βάσει άλλων χαρακτηριστικών (π.χ. ίδια γεωγραφική περιοχή ή που συνέβησαν τα ίδια συμβάντα ή που εκπονούν το ίδιο επάγγελμα ή που έχουν την ίδια ιδιότητα), τα οποία δεν λαμβάνουν υπόψη ταυτόχρονα την πραγματική οικονομική κατάσταση του κάθε οφειλέτη (και κατ' επέκταση και των συνοφειλετών και εγγυητών του).** Για το σκοπό αυτό, κάθε οφειλέτης ξεχωριστά, εφόσον έχει οικονομική αδυναμία (τόσο ο ίδιος όσο και οι συνοφειλέτες και εγγυητές του), θα πρέπει να προβεί (προβούν) στη διενέργεια της διαδικασίας ρύθμισης οφειλών, μέσω της οποίας θα πρέπει να αποδείξει (αποδείξουν) την οικονομική αδυναμία του(ς) και να λάβει (λάβουν) την κατάλληλη ρύθμιση οφειλής που αντιστοιχεί στο επίπεδο αδυναμίας του(ς).

Από το ως άνω τιθέμενο θεσμικό και νομικό πλαίσιο προκύπτει ευχερώς ότι το υφιστάμενο πλέγμα ρύθμισης οφειλών και προστασίας των δανειοληπτών, προσαρμόζεται διαρκώς στις ανάγκες και στις απρόοπτες μεταβολές συνθηκών. Το οικονομικό επιτελείο της Κυβέρνησης, συλλογικά και έγκαιρα υλοποιεί ένα σοβαρό, συνεκτικό και δυναμικό πακέτο μέτρων για την ενίσχυση της ρευστότητας, την απασχόληση και την κοινωνική συνοχή, προστατεύοντας, στο μέτρο του εφικτού, τον παραγωγικό ιστό της οικονομίας.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους με αίσθημα ευθύνης, ορθολογισμού και αλληλεγγύης μετέχει των κρίσιμων εξελίξεων και συμβάλλει με συνέπεια στο δύσκολο έργο του Υπουργείου Οικονομικών, αξιοποιώντας ιδίως την εμπειρία της στη λειτουργία των νομοθετικών εργαλείων ρύθμισης οφειλών, καταθέτοντας τη γνώση της για θεσμική ευελιξία και αντικειμενική αναγνώριση της οικονομικής αδυναμίας των πολιτών στο πλαίσιο των ρυθμίσεων οφειλών, λαμβάνοντας υπόψη τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας και τους περιορισμούς των οδηγιών και κανονισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

B. Η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων είναι αρμόδια για τον έλεγχο της συμβατότητας μέτρων που λαμβάνονται από τα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία, με τους ενωσιακούς κανόνες κρατικών ενισχύσεων και την κοινοποίησή τους προς έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ), όπου απαιτείται.

Με την αριθμ. C(2020) 1863/19.03.2020 Ανακοίνωση της ΕΕ, όπως ισχύει¹ (Προσωρινό Πλαίσιο), εξειδικεύονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα κράτη μέλη δύνανται να χορηγούν ενισχύσεις σε επιχειρήσεις που έχουν πληγεί οικονομικά λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού (Covid-19).

Κατ' εφαρμογή της ανωτέρω ανακοίνωσης, η ΚεΜΚΕ μερίμνησε για την κοινοποίηση προς την ΕΕ των ακόλουθων καθεστώτων, αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομικών:

- του καθεστώτος της επιστρεπτέας προκαταβολής το οποίο εγκρίθηκε με την με αριθ. C (2020) 2281/7.4.2020 (SA 56815) απόφαση της ΕΕ και των τροποποιήσεων του πρώτου κύκλου και του δεύτερου κύκλου τα οποία εγκρίθηκαν με την με αριθ. C (2020) 5404/31.07.2020 (SA 58047) όμοια, ενώ με τις αριθμ. C (2020) 8571 final/ 27.11.2020 και

¹https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/TF_informal_consolidated_version_as_amended_28_january_2021_el.pdf.

C(2020)9583 final/21.12.2020 αποφάσεις της ΕΕ εγκρίθηκαν ο τρίτος και ο τέταρτος κύκλος του μέτρου. Σημειώνεται ότι πρόσφατα κοινοποιήθηκε και ο πέμπτος κύκλος της επιστρεπτέας προκαταβολής στην ΕΕ για έγκριση, ενώ επίκειται η κοινοποίηση του έκτου και έβδομου κύκλου. Σκοπός του μέτρου είναι η ενίσχυση επιχειρήσεων ανεξαρτήτως κλάδου, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, που έχουν πληγεί λόγω της εμφάνισης και διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού Covid-19 (επιμέρους διαστήματα ανά κύκλο), κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις οικείες υπουργικές αποφάσεις. Το μέτρο συνίσταται στην παροχή ενίσχυσης συγκεκριμένου ύψους, το οποίο, πληρουμένων συγκεκριμένων προϋποθέσεων, επιστρέφεται εν μέρει στο κράτος.

Βάσει των τελευταίων διαθέσιμων στοιχείων, κατά τον έκτο κύκλο της Επιστρεπτέας Προκαταβολής καταβλήθηκε ενίσχυση ύψους 524,6 εκατ. ευρώ σε περισσότερες από 280.000 επιχειρήσεις. Αθροιστικά, μέσα από τους έξι πρώτους κύκλους της Επιστρεπτέας Προκαταβολής έχει χορηγηθεί χρηματοδοτική στήριξη συνολικού ύψους 7,3 δισ. ευρώ, ενώ υλοποιείται ο έβδομος κύκλος του μέτρου.

Παράλληλα, καθίσταται μη επιστρεπτέο μέρος της ενίσχυσης που δόθηκε κατά τους τρεις πρώτους κύκλους της Επιστρεπτέας Προκαταβολής, βάσει κριτηρίων για τις απώλειες τζίρου που υπέστησαν οι επιχειρήσεις εντός του 2020. Η απαλλαγή φτάνει έως και 50%, ενώ απαραίτητη προϋπόθεση είναι η διατήρηση των θέσεων εργασίας που προβλεπόταν στον κάθε κύκλο. Ακόμη, παρατείνεται, για όλους τους κύκλους, η περίοδος αποπληρωμής από 40 σε 60 δόσεις, ενώ δίνεται η δυνατότητα εφάπαξ επιστροφής του ποσού, με έκπτωση 15% επί του επιστρεπτέου ποσού.

- του καθεστώτος αποζημίωσης ειδικού σκοπού σε αυτοαπασχολούμενους, ιδιοκτήτες ατομικών επιχειρήσεων, συμπλοιοκτησίες, κοινωνίες αστικού ή κληρονομικού δικαίου κερδοσκοπικού χαρακτήρα με εξαίρεση τις κοινωνίες κληρονόμων εταιρών Ε.Π.Ε, καθώς και επιχειρήσεις με τη μορφή ομόρρυθμων, ετερόρρυθμων, περιορισμένης ευθύνης εταιρειών και ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιρειών (ΙΚΕ), εκτός των ανωνύμων εταιρειών, οι οποίες δεν απασχολούν εργαζόμενους ή απασχολούν μέχρι και είκοσι (20) εργαζόμενους (ήτοι σε υποσύνολο των ΜΜΕ) και οι οποίοι πληρούν τις τιθέμενες στις σχετικές ΚΥΑ προϋποθέσεις Έχουν λάβει χώρα τέσσερις κύκλοι (σχετικές οι εγκριτικές αποφάσεις της ΕΕ με αριθ. C (2020) 3189 final/11.5.2020 και C (2020) 5376/30.7.2020, C (2020) 7451/22.10.20) Ο συνολικός προϋπολογισμός του μέτρου ανήλθε κατ' εκτίμηση σε 550.000.000 € .
- του καθεστώτος συνεισφοράς του Δημοσίου για την αποπληρωμή δανείων πληγέντων δανειοληπτών λόγω της νόσου Covid-19 - Πρόγραμμα Γέφυρα (ν. 4714/2020). Με το εν λόγω καθεστώς οφειλέτες, εγγυητές ή συνοφειλέτες πάσης φύσεως δανείων (στεγαστικών, καταναλωτικών, επιχειρηματικών) που εξασφαλίζονται με την πρώτη κατοικία τους, εφόσον έχουν πληγεί από την πανδημία του Covid-19 και πληρούν τα εισοδηματικά κριτήρια και λοιπές προϋποθέσεις, μπορούν να ωφεληθούν από την συνεισφορά του Δημοσίου επί των ως άνω δανειακών οφειλών τους για διάστημα 9 μηνών. Το καθεστώς εγκρίθηκε με την αριθμ. C (2020) 7981 final/12.11.20 απόφαση της ΕΕ.
- το καθεστώς συνεισφοράς του Δημοσίου για την αποπληρωμή επιχειρηματικών δανείων πληγείσων λόγω της νόσου Covid-19 ΜΜΕ επιχειρήσεων - Πρόγραμμα Γέφυρα II, συνολικού ανώτατου προϋπολογισμού περί των 793.000.000 €, βάσει του τμήματος 3.1 του ΠΠ (ν. 4790/210. Με το εν λόγω καθεστώς μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) με την έννοια του

Παραρτήματος Ι του ΕΚ 651/2014, εφόσον έχουν πληγεί από την πανδημία του Covid-19 και πληρούν τα εισοδηματικά κριτήρια και λοιπές προϋποθέσεις, μπορούν να ωφεληθούν από την συνεισφορά του Δημοσίου επί των επιχειρηματικών οφειλών τους για διάστημα 8 μηνών. Η έγκρισή του από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένεται άμεσα.

Το ΠΠ, μετά την τέταρτη τροποποίηση, προβλέπει επιπλέον, στο τμήμα 3.12, και την δυνατότητα χορήγησης ενισχύσεων υπό την μορφή στήριξης για μη καλυπτόμενες πάγιες δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 1^{ης} Μαρτίου 2020 και 31^{ης} Δεκεμβρίου 2021, σε επιχειρήσεις που κατά τη διάρκεια της επιλέξιμης περιόδου υφίστανται μείωση του κύκλου εργασιών κατά τουλάχιστον 30 % σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2019.

Μη καλυπτόμενες πάγιες δαπάνες είναι οι πάγιες δαπάνες που πραγματοποίησαν οι επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της επιλέξιμης περιόδου οι οποίες δεν καλύπτονται ούτε από τα κέρδη (δηλαδή έσοδα μείον μεταβλητές δαπάνες) κατά την ίδια περίοδο ούτε από άλλες πηγές, όπως ασφάλιση, προσωρινά μέτρα ενίσχυσης που καλύπτονται από την παρούσα ανακοίνωση ή στήριξη από άλλες πηγές. Η ενίσχυση χορηγείται βάσει καθεστώτος και η ανώτατη ένταση ενίσχυσης είναι 70% επί των επιλέξιμων δαπανών (90% για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις).

Η ενίσχυση δεν μπορεί να χορηγείται σε επιχειρήσεις που ήταν ήδη προβληματικές (κατά την έννοια της παρ. 18 του αρ. 2 του Γενικού Κανονισμού Απαλλαγής κατά κατηγορία αριθ. 651/2014) την 31^η Δεκεμβρίου 2019. Κατά παρέκκλιση των ανωτέρω, μπορούν να χορηγηθούν ενισχύσεις σε πολύ μικρές ή μικρές επιχειρήσεις που ήταν ήδη προβληματικές την 31^η Δεκεμβρίου 2019, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάγονται σε συλλογική διαδικασία αφερεγγυότητας βάσει του εθνικού δικαίου και δεν έχουν λάβει ενίσχυση διάσωσης ή ενίσχυση αναδιάρθρωσης.

Βάσει της δυνατότητας του τμήματος 3.12, έχει επικοινωνηθεί, εν είδει κοινοποίησης, προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδιαζόμενο καθεστώς επιδότησης παγίων δαπανών με τη μορφή "πιστωτικού" απαλλαγής από ασφαλιστικές εισφορές και φορολογικές οφειλές προς εξόφληση οφειλών της επιχείρησης (έως 31.12.21) με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά. Ο προϋπολογισμός του καθεστώτος θα ανέρχεται συνολικά στα 500.000.000 ευρώ. Οι δικαιούχοι θα ανήκουν στους άμεσα πληττόμενους κλάδους της ελληνικής οικονομίας -όπως αυτοί θα προσδιοριστούν από το Υπουργείο Οικονομικών- θα παρουσιάζουν μείωση τζίρου 30% το 2020 σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά (με ειδική μέριμνα για τις νέες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις που άνοιξαν πρόσφατα υποκαταστήματα) ζημία το 2020 σε σχέση με το 2019 και θα απασχολούν εργαζομένους.

Επιλέξιμες δαπάνες θα είναι το κόστος προσωπικού, οι δαπάνες ενοικίων οι δαπάνες ενέργειας, οι δαπάνες ύδρευσης και οι δαπάνες τηλεπικοινωνιών. Το ποσοστό επιδότησης αφαιρουμένων τυχόν άλλων ενισχύσεων θα καθοριστεί με βάση τους διαθέσιμους πόρους και τις αιτήσεις των ενδιαφερομένων και σε κάθε περίπτωση δεν θα υπερβαίνει τις οριζόμενες στο Τμήμα 3.12 του ΠΠ εντάσεις ενίσχυσης ενώ δεν μπορεί να υπερβαίνει το 1,5 εκατ. ευρώ ανά επιχείρηση. Ειδικά για συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων (νέες και επιχειρήσεις με νέα υποκαταστήματα) το καθεστώς θα στηρίζεται στο τμήμα 3.1 του ΠΠ. Η διαβούλευση με την Επιτροπή είναι σε εξέλιξη.

Σημειώνεται επιπλέον ότι ειδικά για τον κλάδο της εστίασης έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή και αναμένεται η έγκρισή του καθεστώς ενίσχυσης επιχειρήσεων αυτού του κλάδου (των αυτοαπασχολούμενων συμπεριλαμβανόμενων) για την αγορά πρώτων υλών, συνολικού προϋπολογισμού κατ'αρχήν 330.000.000 € (δυνάμενου να αυξηθεί στα 500.000.000 €) με

επίσπευση του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, το οποίο είναι αρμόδιο για την παροχή περαιτέρω διευκρινίσεων.

Επίσης, ενεργοποιείται το καθεστώς αυξημένης αποζημίωσης ειδικού σκοπού για την ενίσχυση των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, που απασχολούν έως και 49 εργαζόμενους και δραστηριοποιούνται στους κλάδους και στις περιοχές όπου εφαρμόστηκαν περιοριστικά και έκτακτα μέτρα κατά τη διάρκεια του Απριλίου 2021, συμπεριλαμβανομένων και των πολιτιστικών φορέων. Η αποζημίωση διαμορφώνεται σε 1.000 ευρώ για επιχειρήσεις που απασχολούν 0 έως 5 εργαζόμενους, 2.000 ευρώ για επιχειρήσεις που απασχολούν 6 έως 20 εργαζόμενους και 4.000 ευρώ για επιχειρήσεις που απασχολούν 21 έως 49 εργαζόμενους. Εδικά για τις επιχειρήσεις στις οποίες εφαρμόστηκαν περιοριστικά μέτρα για λιγότερες από 15 ημέρες, η αποζημίωση αναλογεί στο ήμισυ των προαναφερόμενων ποσών. Σημειώνεται ότι η αποζημίωση είναι μη επιστρεπτέα, αφορολόγητη, ανεκχώρητη και ακατάσχετη, ενώ ισχύει η υποχρέωση των δικαιούχων για διατήρηση των θέσεων απασχόλησης. Σύμφωνα με την σχετική απόφαση (ΓΔΟΥ 468/17.5.2021 Β' 2025) οι δικαιούχοι υποβάλουν αίτηση για τη χορήγηση της αποζημίωσης στην ηλεκτρονική πλατφόρμα της ΑΑΔΕ «myBusinessSupport», η οποία και θα ανοίξει τις επόμενες ημέρες, μέχρι και την 1^η Ιουνίου 2021.

Σημειώνεται πως, εκτός από το ΠΠ, οι ελληνικές αρχές δύνανται, προς στήριξη συγκεκριμένων κλάδων επιχειρήσεων / επαγγελματιών, να θεσπίσουν καθεστώς στήριξης με (ενωσιακή) νομική βάση α) τους υφιστάμενους απαλλακτικούς κανόνες κρατικών ενισχύσεων (πχ Καν. 651/2014 ή Καν. 702/2014 για τη γεωργία, ή Καν. 1388/2014 για την αλιεία και υδατοκαλλιέργεια) ή κανονισμούς ήσσονος σημασίας (πχ Καν. 1407/2013 ή 1408/2014 για τη γεωργία ή 717/2014 για την αλιεία και υδατοκαλλιέργεια), χωρίς να απαιτείται κοινοποίηση στην ΕΕ (εφόσον πληρούνται οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις) ή β) το άρθρ. 107 παρ. 2 στοιχείο β) της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πληρουμένων των σχετικών προϋποθέσεων, κατόπιν κοινοποίησης προς έγκριση από την ΕΕ.

Γ. Όσον αφορά τα φορολογικά μέτρα έχουν ληφθεί τα κάτωθι:

- 1. Με την Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) ΦΕΚ Α' 55/11-3-2020** με θέμα *«Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του»*, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4682/2020 (Α' 76), θεσμοθετήθηκαν μέτρα στήριξης της οικονομίας της χώρας. Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 της εν λόγω Π.Ν.Π. αναστέλλεται η καταβολή Φ.Π.Α. και η είσπραξη βεβαιωμένων οφειλών και παρατείνεται η προθεσμία καταβολής δόσεων στη Φορολογική Διοίκηση υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις.
- 2. Στη συνέχεια με το άρθρο πρώτο της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) ΦΕΚ Α' 68/20-3-2020** με θέμα *«Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης»*, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4683/2020 (Α' 83), μειώνεται σε έξι τοις εκατό (6%) ο συντελεστής Φ.Π.Α. για είδη ατομικής υγιεινής και προστασίας. Με το άρθρο δεύτερο ο μισθωτής επαγγελματικής μίσθωσης προς εγκατάσταση επιχείρησης, για την οποία έχουν ληφθεί ειδικά και έκτακτα μέτρα περί αναστολής ή προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας για προληπτικούς ή κατασταλτικούς λόγους που σχετίζονται με τον κορωνοϊό COVID-19, απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής του 40% του συνολικού μισθώματος, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων περί μισθώσεων. Επιπλέον, με το άρθρο τρίτο

επιταχύνονται οι διαδικασίες επιστροφής φόρου εισοδήματος και Φ.Π.Α. εφόσον το συνολικό ποσό ανέρχεται μέχρι του ύψους των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, ανά φορολογία και ανά δικαιούχο. Επιπροσθέτως, με το άρθρο πέμπτο επεκτείνεται η αναστολή είσπραξης οφειλών σε μισθωτούς και φυσικά πρόσωπα που εκμισθώνουν ακίνητα σε πληγείσες επιχειρήσεις υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις.

3. Περαιτέρω, με το άρθρο πρώτο της **Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) ΦΕΚ Α' 75/30-3-2020** με θέμα *«Μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις»*, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4684/2020 (Α' 86), δίνεται έκπτωση 25% για εμπρόθεσμα καταβαλλόμενες δόσεις βεβαιωμένων στη Φορολογική Διοίκηση οφειλών επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις (άρθρο πρώτο), ενώ με το άρθρο έκτο παρατείνονται ή αναστέλλονται οι προθεσμίες του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 4174/2013), όπως οι προθεσμίες για την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής και κοινοποίησης πράξεων προσωρινού διορθωτικού προσδιορισμού φόρου ή προστίμου και οριστικών πράξεων διορθωτικού προσδιορισμού φόρου ή προστίμου. Επιπροσθέτως, με το άρθρο τρίτο παρέχεται κρατική ενίσχυση με τη μορφή της «επιστρεπτέας προκαταβολής» στις πληγείσες επιχειρήσεις.
4. Με το άρθρο δεύτερο της **Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) ΦΕΚ Α' 84/13-4-2020** με θέμα *«Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις»*, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4690/2020 (Α' 104), δίνεται η δυνατότητα τροποποίησης του κύριου ενεργού Κωδικού Αριθμού Δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.) των επιχειρήσεων υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις. Επιπλέον, με το άρθρο τρίτο παρέχεται το ευεργέτημα του συμψηφισμού ποσού ίσου με το είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) επί της καταβληθείσας οφειλής που αντιστοιχεί στην απόδοση του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) με άλλες οφειλές ή δόσεις ρυθμίσεων ή διευκολύνσεων τμηματικής καταβολής στη Φορολογική Διοίκηση υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις.
5. Με την **Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) ΦΕΚ Α' 90/1-5-2020** με θέμα *«Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα»*, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4690/2020 (Α' 104), συμπληρώθηκε η ρύθμιση σχετικά με την έκπτωση 25% για δόσεις βεβαιωμένων οφειλών επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων (άρθρο δεύτερο), δίνεται πίστωση καταβολής φορολογικών και λοιπών επιβαρύνσεων σε ενεργειακά προϊόντα (άρθρο τέταρτο), στηρίζονται οι επιχειρήσεις με αντικείμενο νοσοκομειακές δραστηριότητες (άρθρο πέμπτο), παρατείνεται η χρονική περίοδος διάθεσης πετρελαίου θέρμανσης με μειωμένο συντελεστή Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (άρθρο έβδομο) και δίνεται η δυνατότητα παράτασης της προθεσμίας καταβολής δόσεων, καθώς και αναστολής είσπραξης οφειλών για τις επιχειρήσεις τυχερών παιγνίων (άρθρο όγδοο).
6. Με το **ν. 4690/2020 (Α' 104/30-5-2020)**, όπως ισχύει:
 - I) Επεκτείνεται το ευεργέτημα της έκπτωσης ποσοστού 25% σε εμπρόθεσμα καταβαλλόμενες δόσεις βεβαιωμένων οφειλών και για το μήνα Μάιο 2020 (άρθρο 3).
 - II) Επεκτείνεται η μείωση μισθώματος επαγγελματικών μισθώσεων, μισθώσεων κύριας κατοικίας, μισθώσεων εξαρτημένων μελών - φοιτητών και μισθώσεων ναυτικών (άρθρα 4 και 15).
 - III) Παρατείνεται η προθεσμία ληξιπροθέσμου για αναδρομικώς εισπραχθείσες αποδοχές (άρθρο 5).
 - IV) Δίνεται παράταση στις προθεσμίες καταβολής φορολογικών επιβαρύνσεων που αναλογούν σε προϊόντα καφέ (άρθρο 6).

V) Μειώνονται οι συντελεστές Φ.Π.Α. από την 1^η Ιουνίου 2020 έως και την 31^η Οκτωβρίου 2020 για συγκεκριμένα αγαθά και υπηρεσίες (άρθρο 11). Ειδικότερα, στα μη αλκοολούχα ποτά και στα αεριούχα νερά, στα εισιτήρια κινηματογράφων, καθώς και στις υπηρεσίες μεταφοράς προσώπων και των αποσκευών τους ο συντελεστής Φ.Π.Α. ορίζεται σε δεκατρία τοις εκατό (13%). Επίσης, διευρύνεται η εφαρμογή του μειωμένου συντελεστή Φ.Π.Α. που ισχύει για τις υπηρεσίες εστίασης και στις καταναλώσεις των μη αλκοολούχων ποτών, χυμών και ροφημάτων.

VI) Καθορίζονται τα μέτρα στήριξης των εκμισθωτών στους οποίους καταβλήθηκε μειωμένο μίσθωμα σε ποσοστό σαράντα τοις εκατό (40%) βάσει νόμου στο πλαίσιο αντιμετώπισης των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID-19, παρατείνονται οι προθεσμίες καταβολής των βεβαιωμένων οφειλών τους, καθώς και δόσεων ρυθμίσεων/διευκολύνσεων τμηματικής καταβολής, αναστέλλεται η είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών και συμψηφίζεται το 25% των εμπρόθεσμα καταβαλλόμενων οφειλών με άλλες βεβαιωμένες οφειλές (άρθρα 13 και 14).

VII) Δίνεται η δυνατότητα δωρεάν διάθεσης αιθυλικής αλκοόλης προς το Υπουργείο Υγείας από νόμιμους κατόχους και από τα αζήτητα αποθέματα της Α.Α.Δ.Ε. για χρήση από νοσοκομεία, θεραπευτήρια και λοιπά ιδρύματα του Δημοσίου για ιατρικούς σκοπούς ή για την παρασκευή αντισηπτικών (άρθρο 17). Η δωρεάν διάθεση απαλλάσσεται από τυχόν οφειλόμενες φορολογικές και λοιπές επιβαρύνσεις. Επιπλέον, οι εργασίες (φασόν) παρασκευής αντισηπτικών ειδών από τις βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις για λογαριασμό του Υπουργείου Υγείας απαλλάσσονται από τον Φ.Π.Α., με δικαίωμα έκπτωσης του Φ.Π.Α. των δαπανών της επιχείρησης.

7. Με το ν. 4701/2020 (Α' 128/30-6-2020):

Ρυθμίζεται νομοθετικά το πρόβλημα με τις αποδοχές που εισπράχθηκαν αναδρομικά εντός του έτους 2013 (άρθρο 30) και επεκτείνεται: α) η μείωση του ΕΝ.Φ.Ι.Α. και για το έτος 2020 (άρθρο 35), β) το ευεργέτημα της έκπτωσης ποσοστού 25% σε εμπρόθεσμα καταβαλλόμενες δόσεις βεβαιωμένων οφειλών και για τον Ιούνιο 2020 (άρθρο 36).

8. Με το ν. 4706/2020 (Α' 136/17.07.2020) παρέχεται η δυνατότητα καταβολής: α) του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων φορολογικού έτους 2019 σε οκτώ (8) ισόποσες μηνιαίες δόσεις, β) του ΕΝ.Φ.Ι.Α. σε έξι (6) ισόποσες μηνιαίες δόσεις και γ) προβλέπεται έκπτωση δύο τοις εκατό (2%) στο συνολικό ποσό του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων σε περίπτωση εφάπαξ καταβολής του.

9. Με το ν. 4714/2020 (Α' 148/31-7-2020) θεσμοθετείται: α) η αναστολή για το φορολογικό έτος 2019 της υποχρέωσης καταβολής τέλους επιτηδεύματος για τους αγρότες κανονικού καθεστώτος Φ.Π.Α., καθώς και για τους αλιείς, β) η απαλλαγή της δωρεάν διάθεσης μετοχών και των διατακτικών εσωτερικού τουρισμού, υπό όρους, από τη φορολογία εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις και γ) η μείωση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος φορολογικού έτους 2019 ανάλογα με το ποσοστό μείωσης του κύκλου εργασιών που δηλώνεται για σκοπούς Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) του πρώτου εξαμήνου του 2020 έναντι του πρώτου εξαμήνου του 2019 ή ακόμα και ο μηδενισμός της σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και δ) η παράταση της προθεσμίας υποβολής των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος φορολογικού έτους 2019 των φυσικών προσώπων του άρθρου 3 του ν. 4172/2013 (Α' 167) και των νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων του άρθρου 45 του ίδιου νόμου, των οποίων το φορολογικό έτος λήγει την 31^η Δεκεμβρίου 2019, μέχρι την 28^η Αυγούστου 2020,

η οποία στη συνέχεια παρατάθηκε, με την Α 1196/2020 (Β' 3581) Απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών, μέχρι την 31η Αυγούστου 2020 και ώρα 15:00.

10.Με το ν. 4722/2020 (Α' 177/15-9-2020): α) επεκτείνεται εκ νέου η μείωση μισθώματος επαγγελματικών μισθώσεων, μισθώσεων κύριας κατοικίας, μισθώσεων εξαρτημένων μελών - φοιτητών και μισθώσεων ναυτικών (άρθρο 3), β) παρέχεται η δυνατότητα προαιρετικής μείωσης μισθώματος επαγγελματικών μισθώσεων, μισθώσεων κύριας κατοικίας, μισθώσεων εξαρτημένων μελών – φοιτητών και μισθώσεων ναυτικών από το μήνα Σεπτέμβριο 2020 και το αργότερο έως και το μήνα Δεκέμβριο 2020 (άρθρο 4) και γ) ρυθμίζεται το νομοθετικό πλαίσιο των μέτρων στήριξης των εκμισθωτών από τη μη είσπραξη μισθωμάτων κατ' επιταγή νόμου στο πλαίσιο αντιμετώπισης των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID-19, ώστε να καταλαμβάνει και τις περιπτώσεις της προαιρετικής μείωσης του μισθώματος (άρθρο 5).

11.Με το ν. 4728/2020 (Α' 186/29-9-2020): α)επεκτείνεται η χρονική διάρκεια της μείωσης των συντελεστών Φόρου Προστιθέμενης Αξίας συγκεκριμένων αγαθών και υπηρεσιών μέχρι την 30^η Απριλίου 2021 (άρθρο 10). Η αρχική πρόβλεψη ήταν οι μειωμένοι συντελεστές να ισχύσουν μέχρι την 31^η Οκτωβρίου 2020 {σχετ. παραπάνω σημείο 6 ν. 4690/2020 (Α' 104)}. β) Η διαφημιστική δαπάνη κατά τα φορολογικά έτη 2020 και 2021 εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων προσαυξημένη κατά ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%) για το φορολογικό έτος 2020 και κατά εξήντα τοις εκατό (60%) για το φορολογικό έτος 2021, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις (άρθρο 11).

12.Με το ν. 4738/2020 (Α' 207/27-10-2020) θεσμοθετούνται, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω:
α) Η δυνατότητα ρύθμισης των οφειλών για τις οποίες έχει χορηγηθεί παράταση προθεσμιών καταβολής ή και αναστολή είσπραξης στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID-19 (άρθρο 289).

β) Η παράταση καταβολής δόσεων ρυθμίσεων για τους πληγέντες από την πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 (άρθρο 290).

γ) Η επανένταξη πληγέντων από την πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 στις ρυθμίσεις των άρθρων 1-17 του ν. 4321/2015, των άρθρων 98-109 του ν. 4611/2019 και του ν.4469/2017 (άρθρο 291).

δ) Η παροχή δεύτερης ευκαιρίας για απολεσθείσες φορολογικές ρυθμίσεις (άρθρο 292).

ε) Η δυνατότητα ρύθμισης οφειλών που προέρχονται από επιχειρηματικά δάνεια και δάνεια φυσικών προσώπων, με εκδοθείσες έως το 2012 υπουργικές αποφάσεις παροχής εγγύησης της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας ή του Ταμείου Εγγυοδοσίας μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων - ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ - (άρθρο 293).

στ) Η παράταση αναστολής καταβολής ΦΠΑ για πληγείσες επιχειρήσεις που είχαν συναλλαγές με την εταιρεία «ThomasCookGroup PLC» (άρθρο 295).

ζ) Η απαλλαγή, για το φορολογικό έτος 2020, της επιβολής ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στα εισοδήματα του άρθρου 43Α του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος με εξαίρεση τα εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις. Επίσης, η απαλλαγή, για το φορολογικό έτος 2021, της επιβολής ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης του άρθρου 43Α του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, στα εισοδήματα που αποκτώνται από μισθωτή εργασία στον ιδιωτικό τομέα (άρθρο 298).

η) Η αναστολή εφαρμογής διάταξης στη φορολογία δωρεών (άρθρο 300).

13.Με το ν. 4753/2020 (Α' 227/18-11-2020), θεσμοθετούνται:

α) Επέκταση εκ νέου της μείωσης μισθώματος επαγγελματικών μισθώσεων, μισθώσεων κύριας κατοικίας, μισθώσεων εξαρτημένων μελών-φοιτητών και μισθώσεων ναυτικών (άρθρο 33).

β) Καταβολή του ημίσεος της μείωσης των μισθωμάτων στους εκμισθωτές που εισπράττουν μειωμένο μίσθωμα κατά 40% (άρθρο 34).

γ) Ρυθμίσεις για μισθώσεις τουριστικών καταλυμάτων που αφορούν αποκλειστικά την προσωρινή διαμονή φυσικών προσώπων στο πλαίσιο αντιμετώπισης του κινδύνου μετάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 (άρθρο 36).

δ) Τροποποίηση προθεσμίας καταβολής δόσεων για τις επιχειρήσεις τυχερών παιγνίων (άρθρο 37).

ε) Παράταση εφαρμογής του μειωμένου συντελεστή Φ.Π.Α. έξι τοις εκατό (6%) σε συγκεκριμένα αγαθά που συνδέονται με την αντιμετώπιση της διασποράς του κορωνοϊού COVID - 19 (άρθρο 39).

14.Με το ν. 4758/2020 (Α' 242/4-12-2020), θεσμοθετούνται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

α) Παράταση της δυνατότητας επανένταξης υπό όρους των οφειλετών σε ρυθμίσεις τμηματικής καταβολής για βεβαιωμένες οφειλές – αντικατάσταση άρθρου 291 ν. 4738/2020 (άρθρο 53).

β) Αφορολόγητο, ανεκχώρητο και ακατάσχετο για την επιστροφή του ημίσεος ποσού της μείωσης των μισθωμάτων - αντικατάσταση του άρθρου 13 του ν. 4690/2020 (άρθρο 54).

γ) Αφορολόγητο, ανεκχώρητο και ακατάσχετο για τις ενισχύσεις που αφορούν προμήθεια θερμαντικών σωμάτων από τις επιχειρήσεις εστίασης (άρθρο 55).

δ) Προκαταβολή επιστροφής ειδικού φόρου κατανάλωσης σε επαγγελματίες αλιείς, κατοίκους μικρών και απομακρυσμένων νησιών - τροποποίηση του άρθρου 78 του ν. 2960/2001 (άρθρο 58).

ε) Παροχή πίστωσης καταβολής φορολογικών και λοιπών επιβαρύνσεων σε ενεργειακά προϊόντα (άρθρο 59).

στ) Επέκταση απαλλαγών από τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης αιθυλικής αλκοόλης - τροποποίηση του άρθρου 83 του ν. 2960/2001 (άρθρο 62).

15.Με το ν. 4764/2020 (Α' 256/23-12-2020):

α) Εφαρμόζεται μηδενικός συντελεστής Φ.Π.Α. σε εμβόλια και in vitro διαγνωστικά ιατροτεχνολογικά προϊόντα για την πρόληψη και τη διάγνωση της νόσου COVID - 19, καθώς και σε συναφείς υπηρεσίες (άρθρο 73).

β) Παρατείνεται η προθεσμία για την υποβολή δήλωσης παύσης των μοντέλων Φορολογικών Ηλεκτρονικών Μηχανισμών (ΦΗΜ), που εμφανίζονται ως ενεργοί στο υποσύστημα taxis και πρέπει να αποσυρθούν (άρθρο 77).

γ) Θεσπίζονται ρυθμίσεις για τη δυνατότητα παράτασης υποβολής των φορολογικών και ασφαλιστικών δηλώσεων και καταστάσεων των λογιστών - φοροτεχνικών που ασθενούν από κορωνοϊό COVID - 19 και των εντολέων – πελατών τους (άρθρο 93).

δ) Ορίζεται ότι οι ενισχύσεις που καταβάλλονται στο πλαίσιο δράσεων αντιμετώπισης των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID - 19 στον πρωτογενή τομέα είναι αφορολόγητες και ακατάσχετες (άρθρο 146).

16.Με το ν. 4772/2021 (Α' 17/5-2-2021):

α) Ο μισθωτής επαγγελματικής μίσθωσης προς εγκατάσταση επιχείρησης, για την οποία έχουν ληφθεί ειδικά και έκτακτα μέτρα περί αναστολής ή προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας για προληπτικούς ή κατασταλτικούς λόγους που σχετίζονται με τον κορωνοϊό COVID-19 ή η οποία πλήττεται οικονομικά

λόγω της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 - ειδικά για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2021 - απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής του συνολικού μισθώματος, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων περί μισθώσεων (άρθρο 26).

β) Ορίζονται νέα μέτρα στήριξης των εκμισθωτών από τη μη είσπραξη μισθωμάτων (άρθρο 27).

γ) Αναστέλλονται οι προθεσμίες λήξης, εμφάνισης και πληρωμής αξιογράφων, καθώς και η έκδοση διαταγών πληρωμής (άρθρο 28).

δ) Εισάγεται το προσωρινό μέτρο κρατικής ενίσχυσης επιχειρήσεων με τη μορφή επιδότησης παγίων δαπανών (άρθρο 29).

ε) Απαλλάσσονται για το φορολογικό έτος 2021 από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης του άρθρου 43Α του ν. 4172/2013 (Α' 167) τα εισοδήματα που αποκτώνται από αγροτικές ενισχύσεις και επιδοτήσεις που εισπράττονται το φορολογικό έτος 2021, αλλά ανάγονται στο φορολογικό έτος 2020 (άρθρο 33).

στ) Παρατείνονται οι προθεσμίες είσπραξης ειδικού φόρου κατανάλωσης, φόρου προστιθέμενης αξίας και λοιπών επιβαρύνσεων, που αναλογούν σε έτοιμα προς κατανάλωση αλκοολούχα ποτά και άλλα αλκοολούχα προϊόντα (άρθρο 35).

ζ) Θεωρούνται εμπρόθεσμες οι δηλώσεις φόρου εισοδήματος φορολογικού έτους 2019 φορολογικών κατοίκων εξωτερικού που υποβλήθηκαν ή θα υποβληθούν μέχρι και την 30^η Ιουνίου 2021 (άρθρο 37).

17.Με το άρθρο 31 του ν. 4778/2021 (Α' 26/19-2-2021) ο μισθωτής επαγγελματικής μίσθωσης προς εγκατάσταση επιχείρησης, για την οποία έχουν ληφθεί ειδικά και έκτακτα μέτρα περί αναστολής ή προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας για προληπτικούς ή κατασταλτικούς λόγους που σχετίζονται με τον κορωνοϊό COVID-19 ή η οποία πλήττεται οικονομικά λόγω της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής του συνολικού μισθώματος, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων περί μισθώσεων και για το μήνα Μάρτιο του 2021.

18.Με το ν. 4781/2021 (Α' 31/28-2-2021):

- Αναστέλλονται εκ νέου οι προθεσμίες λήξης, εμφάνισης και πληρωμής αξιογράφων από την 1η.3.2021 και μέχρι την 31η.3.2021 (άρθρο 480),
- μειώνονται τα τέλη κυκλοφορίας έτους 2021 για τα τουριστικά λεωφορεία (άρθρο 481) και
- συμπληρώνεται το πλαίσιο για τη στήριξη των χερσαίων επιβατικών μεταφορών (άρθρο 482).

19.Με το άρθρο 222 του ν. 4782/2021 (Α' 36/9-3-2021) προβλέπεται το αφορολόγητο, ακατάσχετο και ανεκχώρητο της ενίσχυσης που καταβάλλεται στο πλαίσιο της συγχρηματοδοτούμενης, από το ΕΣΠΑ, δράσης «*e-λιανικό - Επιχορήγηση υφιστάμενων ΜμΕ επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου, για την ανάπτυξη/αναβάθμιση και διαχείριση ηλεκτρονικού καταστήματος*», για το χρονικό διάστημα ισχύος των έκτακτων μέτρων αντιμετώπισης του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, και πάντως όχι πέραν της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2021.

20.Με το ν. 4787/2021 (Α' 44/26-3-2021):

Α) Ορίζεται το αφορολόγητο, ανεκχώρητο και ακατάσχετο της ενίσχυσης που καταβάλλεται στο πλαίσιο της χρηματοδοτούμενης από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων δράσης «*Ενίσχυση επιχειρήσεων που παρέμειναν κατ' εξαίρεση σε αναστολή λειτουργίας κατά την περίοδο των Χριστουγέννων 2020 λόγω τοπικής ισχύος μέτρων για τον περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID – 19*»(άρθρο όγδοο),

Β) παρατείνεται η ισχύς των υπερμειωμένων συντελεστών Φ.Π.Α. για τα μέσα ατομικής προστασίας και υγιεινής έως και την 31^η Δεκεμβρίου 2021 (άρθρο δέκατο) και

Γ) παρατείνεται η ισχύς των μειωμένων και υπερμειωμένων συντελεστών Φ.Π.Α. για συγκεκριμένα αγαθά (μη αλκοολούχα ποτά και αεριούχα νερά) και υπηρεσίες (εισιτήρια κινηματογράφων, μεταφορά προσώπων και των αποσκευών τους κ.α.) από την 1^η Ιουνίου 2020 έως και την 30^η Σεπτεμβρίου 2021 (άρθρο ενδέκατο).

21.Με το ν. 4790/2021 (Α' 48/31-3-2021):

Α) Ορίζεται ότι η αποζημίωση χρήσης των ιδιωτικών κλινικών και θεραπευτηρίων, που δεσμεύτηκαν αναγκαστικά και εν συνόλω από το Δημόσιο για την κάλυψη της έκτακτης και επιτακτικής ανάγκης δημόσιας υγείας και προστασίας του κοινωνικού συνόλου από την έξαρση του κορωνοϊού COVID-19, είναι ακατάσχετη και αφορολόγητη (άρθρο 42).

Β)Αναστέλλονται εκ νέου οι προθεσμίες λήξης, εμφάνισης και πληρωμής αξιογράφων από την 1η.4.2021 και μέχρι τις 30.4.2021, κατά τριάντα (30) ημέρες από την αναγραφόμενη ημερομηνία επί εκάστου αξιογράφου (άρθρο 78).

Γ) Απαλλάσσονται από τον Φ.Π.Α. η παράδοση αγαθών και η συνδεόμενη με αυτά παροχή υπηρεσιών στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), καθώς και η εισαγωγή και ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών από τον οργανισμό και η συνδεόμενη με αυτά παροχή υπηρεσιών προς αυτόν, προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των Ελλήνων πολιτών και των πολιτών τρίτων χωρών αιτούντων διεθνή προστασία, οι οποίες προέκυψαν λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού COVID – 19 (άρθρο 79).

Δ) Παρατείνεται από τη λήξη της (30^η.4.2021) μέχρι την 30^η.6.2021 η ισχύς του αφορολόγητου, ανεκχώρητου και ακατάσχετου των ενισχύσεων που αφορούν προμήθεια θερμαντικών σωμάτων από τις επιχειρήσεις εστίασης(άρθρο 112).

22.Με το άρθρο 76 του ν. 4796/2021 (Α' 63/17-4-2021)προβλέπεται το αφορολόγητο, ανεκχώρητο και ακατάσχετο της ενίσχυσης που καταβάλλεται στο πλαίσιο της δράσης «Επιδότηση κεφαλαίου κίνησης σε επιχειρήσεις εστίασης για προμήθεια πρώτων υλών».

23.Με το ν. 4797/2021 (Α' 66/23-4-2021):

- Εξαιρούνται και για το φορολογικό έτος 2020 από την υποχρέωση καταβολής του τέλους επιτηδεύματος οι αγρότες και οι αλιείς της παράκτιας αλιείας υπό όρους (άρθρο 25).
- Παρατείνεται η αναστολή καταβολής στο Δημόσιο του ποσοστού 5% επί των νοσηλίων από τις Μονάδες Χρόνιας Αιμοκάθαρσης (άρθρο 26).
- Υπάγονται στον υπερμειωμένο συντελεστή - 6% - έως και την 31^η Δεκεμβρίου 2021 τα φίλτρα και οι γραμμές αιμοκάθαρσης, αιμοδιήθησης, αιμοδιαδιήθησης και πλάσμαφαίρεσης. Μετά την ημερομηνία αυτή τα παραπάνω είδη υπάγονται στο μειωμένο συντελεστή Φ.Π.Α. - 13% - (άρθρο 27).
- Θεσπίζεται το προσωρινό μέτρο κρατικής ενίσχυσης επιχειρήσεων με τη μορφή της «*αυξημένης αποζημίωσης ειδικού σκοπού*». Η ενίσχυση αυτή είναι αφορολόγητη, ανεκχώρητη και ακατάσχετη (άρθρο 28).
- Μετατίθεται από την 1^η Ιανουαρίου 2020 την 1^η Ιανουαρίου 2021 η υποχρέωση υποβολής, των εκδοτών οι κινητές αξίες των οποίων έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά, ετήσιων οικονομικών εκθέσεων σε ενιαίο ηλεκτρονικό μορφότυπο – τροποποίηση του ν. 3556/2007 (άρθρο 29).

- Παρατείνονται μέχρι την 27^η Αυγούστου 2021 οι δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος φορολογικού έτους 2020 νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων και ρυθμίζονται θέματα καταβολής του φόρου (*άρθρο 30*).
- Παρατείνονται μέχρι την 27^η Αυγούστου 2021 οι δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος φορολογικού έτους 2020 φυσικών προσώπων και ρυθμίζονται θέματα καταβολής του φόρου. Ειδικότερα, η καταβολή του φόρου μπορεί να γίνει σε οκτώ (8) ισόποσες μηνιαίες δόσεις. Εφόσον η δήλωση φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων υποβληθεί μέχρι την 28^η.7.2021 και ο προκύπτων οφειλόμενος φόρος καταβληθεί εφάπαξ μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μηνός Ιουλίου 2021, παρέχεται στο συνολικό ποσό του φόρου έκπτωση τρία τοις εκατό - 3% - (*άρθρο 31*).
- Θεσπίζονται ρυθμίσεις για τα ανείσπρακτα εισοδήματα από την εκμίσθωση ακίνητης περιουσίας φορολογικού έτους 2020 (*άρθρο 32*).
- Παρατείνεται μέχρι την 6^η Μαΐου 2021η προθεσμία επιλογής υποβολής χωριστών δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος των συζύγων, εξαιρετικά για το φορολογικό έτος 2020 (*άρθρο 33*).
- Ορίζεται η 31^η.5.2021, ως καταληκτική ημερομηνία υποβολής των αιτήσεων υπαγωγής στον εναλλακτικό τρόπο φορολόγησης εισοδήματος των φυσικών προσώπων που μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα άρθρα 5Α και 5Β του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, οι οποίες θα υποβληθούν εντός του έτους 2021 (*άρθρο 34*).
- Ορίζεται η 30^η.9.2021, ως καταληκτική ημερομηνία υποβολής των αιτήσεων υπαγωγής στον ειδικό τρόπο φορολόγησης εισοδήματος των φυσικών προσώπων που μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, σύμφωνα με το άρθρο 5Γ του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, οι οποίες θα υποβληθούν εντός του έτους 2021 (*άρθρο 35*).
- Προβλέπεται η μη εφαρμογή του άρθρου 31 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος: «*ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ*» σε φυσικά πρόσωπα που έχουν πληγεί από την πανδημία του κορωνοϊού COVID - 19, υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις, ειδικά για το φορολογικό έτος 2020 (*άρθρο 36*).
- Ορίζεται ότι από την 1^η.1.2020 και μετά για τον υπολογισμό του απαιτούμενου ποσού δαπανών με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής δεν αθροίζονται στο πραγματικό εισόδημα, μεταξύ άλλων, οι έκτακτες αποζημιώσεις, αμοιβές, επιχορηγήσεις και οικονομικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο αντιμετώπισης των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και αποτελούν εισόδημα. Επίσης, ορίζεται ότι, ειδικά για το φορολογικό έτος 2020, δεν υπολογίζεται η προβλεπόμενη προσαύξηση φόρου του άρθρου 15 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος σε φυσικά πρόσωπα που έχουν πληγεί από την πανδημία του κορωνοϊού COVID – 19 και σε φορολογούμενους άνω των 60 ετών, που δεν πραγματοποίησαν το απαιτούμενο ποσό δαπανών με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής. Επιπλέον, ειδικά για το φορολογικό έτος 2020 και για τα υπόλοιπα φυσικά πρόσωπα που δεν πραγματοποίησαν το απαιτούμενο ποσό δαπανών με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής, η προβλεπόμενη προσαύξηση φόρου υπολογίζεται με ευνοϊκότερο τρόπο (*άρθρο 37*).
- Παρατείνονται μέχρι και τις 31.12.2021 οι προθεσμίες καταβολής βεβαιωμένων στη Φορολογική Διοίκηση οφειλών και δόσεων ρυθμίσεων και διευκολύνσεων τμηματικής καταβολής για τις οποίες χορηγήθηκε παράταση καταβολής με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών που εκδόθηκαν λόγω σεισμών, πλημμυρών, θεομηνιών κτλ. (*άρθρο 38*).

- Δίνεται παράταση στην υποβολής αίτησης για την άρση της ευθύνης και των μέτρων σε βάρος των αλληλεγγύως ευθυνόμενων διοικούντων νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες για φορολογικές οφειλές (άρθρο 39).
- Δεν επιβαρύνεται με τέλος χαρτοσήμου η χορήγηση αδειών θήρας κυνηγητικού έτους 2021 – 2022(άρθρο 41).
- Απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής του συνολικού μισθώματος και για τον μήνα Απρίλιο του 2021 οι μισθωτές επαγγελματικής μίσθωσης προς εγκατάσταση επιχείρησης, για την οποία έχουν ληφθεί ειδικά και έκτακτα μέτρα περί αναστολής ή προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας για προληπτικούς ή κατασταλτικούς λόγους που σχετίζονται με τον κορωνοϊό COVID-19 ή η οποία πλήττεται οικονομικά λόγω της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 (άρθρο 44).
- Απαλλάσσονται τα διοικητικά πρόστιμα κατ' εφαρμογή των κανόνων τήρησης αποστάσεων προς αντιμετώπιση του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 από τα ποσά τελών χαρτοσήμου πλέον εισφοράς ΟΓΑ. Ποσά τελών χαρτοσήμου, πλέον της εισφοράς προς τον ΟΓΑ, που έχουν καταβληθεί, επιστρέφονται ως αχρεωστήτως καταβληθέντα (άρθρο 45).

24. Με το άρθρο 270 του **ν. 4798/2021 (Α' 68/24-4-2021)** αναστέλλονται εκ νέου οι προθεσμίες λήξης, εμφάνισης και πληρωμής αξιογράφων από την 1^η.5.2021 και μέχρι την 31^η.5.2021, κατά εξήντα (60) ημέρες από την αναγραφόμενη ημερομηνία επί εκάστου αξιογράφου.

Επιπλέον, δε, στον Ν. 4799 ΦΕΚ Α 78/18.5.2021 «*Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/878 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 2019 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ, όσον αφορά τις εξαιρούμενες οντότητες, τις χρηματοδοτικές εταιρείες συμμετοχών, τις μικτές χρηματοοικονομικές εταιρείες συμμετοχών, τις αποδοχές, τα μέτρα και τις εξουσίες εποπτείας και τα μέτρα διατήρησης κεφαλαίου (L 150), ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/879 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 2019 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2014/59/ΕΕ σχετικά με την ικανότητα απορρόφησης των ζημιών και ανακεφαλαιοποίησης των πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων και της Οδηγίας 98/26/ΕΚ (L 150), μέσω της τροποποίησης του άρθρου 2 του ν. 4335/2015, και λοιπές επείγουσες διατάξεις*» περιελήφθησαν ρυθμίσεις σημαντικών θεμάτων και διατάξεις αναφορικά με την επέκταση της απαλλαγής μισθώματος επαγγελματικών μισθώσεων και τον μήνα Μάιο (άρθρ.110), παράταση Προγράμματος «Γέφυρα II» μέχρι και την 31η Μαΐου 2021 (άρθρ. 115), το προσωρινό μέτρο κρατικής ενίσχυσης επιχειρήσεων με τη μορφή επιδότησης παγίων δαπανών (άρθρ. 111), τις ρυθμίσεις σχετικά με τον φόρο πώλησης επί των χρηματιστηριακών συναλλαγών (άρθρ. 112), τη μεταγραφή πράξεων μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων των μετασχηματιζόμενων επιχειρήσεων (άρθρ. 113), την απαλλαγή από τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας των ασθενοφόρων του άρθρου δωδέκατου του ν. 4787/2021 (άρθρ. 116) και τον φόρο σε πωλήσεις μετοχών (άρθρ. 118), η μείωση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων (άρθρ. 119), η μείωση από 24% σε 22% του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων (άρθρ. 120) για τα εισοδήματα φορολογικού έτους 2021 και εφεξής ή η ρύθμιση του ζητήματος της απαλλαγής από την επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης σε συγκεκριμένα εισοδήματα του άρθρου 43Α του Κ.Φ.Ε. για τα φορολογικά έτη 2021 και 2022 (άρθρ. 121).

25. Σύμφωνα με το από 22-4-2021 δελτίο τύπου του Υπουργείου Οικονομικών:

- Μειώνεται από φέτος, σε μόνιμη βάση, για όλα τα φυσικά πρόσωπα που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, η προκαταβολή φόρου από το 100% στο 55%.

- Μειώνεται, σε μόνιμη βάση, για τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες η προκαταβολή φόρου από το 100% στο 80% από το 2022. Ειδικά για φέτος, αυτή μειώνεται ακόμη περισσότερο, στο 70%.
- Μειώνεται, σε μόνιμη βάση, από το 2022 (φορολογικό έτος 2021) ο συντελεστής φόρου όλων των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, από το 24% στο 22%.
- Επεκτείνεται η αναστολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα και το 2022.

26. Τέλος, σύμφωνα με το από 28-4-2021 δελτίο τύπου του Υπουργείου Οικονομικών:

Συνεχίζεται και για τον μήνα Μάιο η ρύθμιση που προβλέπει πλήρη απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής ενοικίου για τις επιχειρήσεις στις οποίες εφαρμόζονται περιοριστικά μέτρα.

Άμεσα ωφελοούμενοι είναι το λιανεμπόριο, οι επιχειρήσεις εστίασης, οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους κλάδους του πολιτισμού, του αθλητισμού, του τουρισμού, των μεταφορών και λοιπές επιχειρήσεις στις οποίες επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα.

Η καταβολή μειωμένου ενοικίου κατά 40% ισχύει μόνο για την κύρια κατοικία των εργαζόμενων που τίθενται σε αναστολή εργασίας τον μήνα Μάιο, καθώς και για τη φοιτητική κατοικία των εξαρτώμενων μελών αυτών.

Επισημαίνεται ότι κατ' εξουσιοδότηση της ανωτέρω νομοθεσίας έχει εκδοθεί πληθώρα κανονιστικών πράξεων, ήτοι Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων και Υπουργικών Αποφάσεων (ΚΥΑ-ΥΑ), που ρυθμίζουν με διεξοδικό τρόπο τα θέματα που ανακύπτουν κατά περίπτωση.

Ενδεικτικά, και μεταξύ άλλων,

με την Κ.Υ.Α. 3719/2021 *«Τροποποίηση κοινών υπουργικών αποφάσεων ως προς τη διαδικασία καταβολής της αποζημίωσης ειδικού σκοπού σε δικαιούχους.»* (ΦΕΚ Β' 288/27.01.2021), όπου προσδιορίστηκε, εκ νέου, η διαδικασία καταβολής της εν λόγω αποζημίωσης ειδικού σκοπού στους δικαιούχους,

με την Κ.Υ.Α 18440/2021 ΦΕΚ Β' 961/11.03.2021 όπου ρυθμίστηκαν οι *«Όροι υπαγωγής στην έκτακτη ρύθμιση οφειλών προς τους ΟΤΑ α' βαθμού.»*,

με την Κ.Υ.Α. Αριθμ. 43178 ΕΞ 2021 ΦΕΚ Β' 1459/12.04.2021 *«Λειτουργικές προδιαγραφές της Ηλεκτρονικής Πλατφόρμας Επιδότησης Επιχειρηματικών Δανείων Πληγέντων Κορωνοϊού στο πλαίσιο των άρθρων 65-77 του ν. 4790/2021 (Α'48).»*, όπου περιγράφονται οι λειτουργικές προδιαγραφές της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του ν. 4790/2021 (ΦΕΚ Α' 48/31.03.2021) *«Κατεπείγουσες ρυθμίσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας από τις συνεχιζόμενες συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, την ανάπτυξη, την κοινωνική προστασία και την επαναλειτουργία των δικαστηρίων και άλλα ζητήματα»* ως προς την απαραίτητη λειτουργικότητα για την εύρυθμη υποστήριξη των ενεργειών που απαιτούνται από τα εμπλεκόμενα μέρη (αιτών, σύζυγος και εξαρτώμενα μέλη σε περίπτωση που ο αιτών είναι φυσικό πρόσωπο, ΕΓΔΙΧ, ΓΓΠΣΔΔ, ΗΔΙΚΑ, ΟΠΕΚΑ, Χρηματοδοτικούς φορείς κ.λπ.) σύμφωνα με το εφαρμοστέο νομοθετικό πλαίσιο,

με την Α.1100/2021 περί παράτασης προθεσμιών καταβολής οφειλών για τους κομιστές αξιογράφων με αναστολή πληρωμής ΦΕΚ Β' 1800/29.04.2021 *«Καθορισμός των απαιτούμενων στοιχείων και δικαιολογητικών, του τρόπου αποστολής ή διαβίβασής τους στη Φορολογική Διοίκηση από τους φορολογούμενους ή τρίτους, των εξαιρούμενων ΚΑΔ καθώς και κάθε άλλης αναγκαίας λεπτομέρειας τεχνικού ή διαδικαστικού χαρακτήρα για την εφαρμογή της περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 78 του ν. 4790/2021 «Κατεπείγουσες ρυθμίσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας από τις συνεχιζόμενες*

συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, την ανάπτυξη, την κοινωνική προστασία και την επαναλειτουργία των δικαστηρίων και άλλα ζητήματα» (Α' 48).»,

με την Κ.Υ.Α. 24064/2021 περί την τροποποίηση της απόφασης για το Μηχανισμό ενίσχυσης της απασχόλησης "ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ" ΦΕΚ Β 1796-29.04.2021 *«Τροποποίηση της υπό στοιχεία οικ. 23103/478/13-6-2020 κοινής υπουργικής απόφασης «Καθορισμός του πλαισίου εφαρμογής του Μηχανισμού ενίσχυσης της απασχόλησης "ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ"» (Β' 2274).»,*

με την Κ.Υ.Α. 24449/2021 περί την *«Παράταση προθεσμίας καταβολής των δόσεων ενεργών ρυθμίσεων ασφαλιστικών εισφορών επιχειρήσεων και εργοδοτών στο πλαίσιο των μέτρων για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών του κορωνοϊού COVID -19.»* ΦΕΚ Β' 1794/29.04.2021,

με την Αριθμ. Α. 1104 ΦΕΚ Β' 1892/11.05.2021 περί Παράτασης *«της καταληκτικής προθεσμίας υποβολής της αίτησης για υπαγωγή στη ρύθμιση του άρθρου 293 του ν. 4738/2020 «Ρυθμίσεις οφειλών που προέρχονται από επιχειρηματικά δάνεια και δάνεια φυσικών προσώπων, καθώς και από καταπτώσεις της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας» (Α' 207).»,*

με τη ΓΔΟΥ 468/2021 ΦΕΚ Β' 2025/18.05.2021 περί την *«Αυξημένη αποζημίωση ειδικού σκοπού για την ενίσχυση επιχειρήσεων λόγω της εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19, για τον μήνα Απρίλιο 2021.»*,

με την Κ.Υ.Α. 54570/2021 ΦΕΚ Β' 2024/18.05.2021 *«Καθορισμός του ποσού, κατά είδος ενισχύσεων, για τα επενδυτικά σχέδια που υπάγονται στα καθεστώτα ενισχύσεων του ν. 4399/2016 «Γενική Επιχειρηματικότητα» και «Επιχειρηματικότητα Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων» του έτους 2021.»*,

με το ευεργετικό μέτρο της Επιστρεπτέας Προκαταβολής κύκλος 7^{ος}, όπως αυτό ρυθμίστηκε κανονιστικά με τις

ΓΔΟΥ 366/2021 ΦΕΚ Β 1290 - 01.04.2021 *«Διαδικασία υποβολής εκδήλωσης ενδιαφέροντος για το προσωρινό μέτρο ενίσχυσης με τη μορφή Επιστρεπτέας Προκαταβολής σε επιχειρήσεις που επλήγησαν οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Μάρτιο 2021.»* ρυθμίστηκε και η διαδικασία υποβολής εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την Επιστρεπτέα Προκαταβολή 7,

ΓΔΟΥ 420/2021 ΦΕΚ Β' 1689/25.04.2021 *«Διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησης ενίσχυσης με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής σε επιχειρήσεις που επλήγησαν οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, κατά τους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Μάρτιο 2021.»*,

ΓΔΟΥ 432/2021 τροποποιήθηκε η απόφαση για την Επιστρεπτέα Προκαταβολή 7 ΦΕΚ Β' 1799/29.04.2021 *«Τροποποίηση της υπό στοιχεία ΓΔΟΥ 420/ 23.4.2021 απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησης ενίσχυσης με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής σε επιχειρήσεις που επλήγησαν οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, κατά τους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Μάρτιο 2021» (Β' 1689)»* και με

ΓΔΟΥ 451 ΦΕΚ Β' 1876/10.05.2021 *«Τροποποίηση της υπό στοιχεία ΓΔΟΥ 420/ 23.4.2021 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησης ενίσχυσης με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής σε επιχειρήσεις που επλήγησαν*

οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, κατά τους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο και Μάρτιο 2021» (Β' 1689).»,

με την Α. 1091/2021 (Β' 1663) Απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών παρατείνεται έως και τις 31/12/2021 η προθεσμία (η οποία έληγε στις 30/4/2021) αναστολής είσπραξης και παράτασης καταβολής βεβαιωμένων στη Φορολογική Διοίκηση οφειλών στο πλαίσιο των μέτρων για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID 19. Επιπλέον, με την Α. 1101/2021 (Β' 1761) Απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών προσδιορίζονται οι πληττόμενες επιχειρήσεις για την υποχρεωτική απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής του 40% του συνολικού μισθώματος ή την πλήρη απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής του συνολικού μισθώματος για τον μήνα Απρίλιο 2021. Με την Α. 1038/2021 (Β' 773) Απόφαση του Υφυπουργού Οικονομικών παρατείνεται η προθεσμία υποβολής των δηλώσεων φόρου κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών με καταληκτική ημερομηνία υποβολής εντός των μηνών Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου 2020 καθώς και Ιανουαρίου, Φεβρουαρίου και Μαρτίου 2021 μέχρι και την 30^η Ιουνίου 2021.

Σε κάθε περίπτωση το Υπουργείο Οικονομικών παρακολουθεί συνεχώς τις εξελίξεις που σχετίζονται με την πανδημία του κορωνοϊού και τις επιπτώσεις στις επιχειρήσεις, τους εργαζόμενους και την οικονομία και θα προχωρήσει αν κριθεί σκόπιμο σε νέες πρωτοβουλίες στήριξης των πληγέντων στο πλαίσιο των δημοσιονομικών δυνατοτήτων της χώρας. Επίσης, μελετά τα αιτήματα φορέων και πολιτών για βελτιώσεις και ελαφρύνσεις στη φορολογία.

Οι πρόσθετες παρεμβάσεις και τα μέτρα που σχεδιάζονται, ανακοινώνονται από το γραφείο τύπου του Υπουργείου Οικονομικών στον ιστότοπο (www.minfin.gr) και συγκεκριμένα στην ιστοσελίδα: <https://www.minfin.gr/web/guest/grapheio-typou>.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

1. Αβραμάκης Αντωνίου Ελευθέριος
2. Αμανατίδης Γεωργίου Ιωάννης
3. Αναγνωστοπούλου Πέτρου Αθανασία (Σία)
4. Αυγέρη Πέτρου Θεοδώρα (Δώρα)
5. Βαρδάκης Δημητρίου Σωκράτης
6. Γκαρά Γεωργίου Αναστασία (Νατάσα)
7. Δραγασάκης Ανδρέα Ιωάννης
8. Δρίτσας Παναγιώτη Θεόδωρος
9. Ελευθεριάδου Παύλου Σουλτάνα
10. Ζεϊμπέκ Χασάν Χουσεϊν
11. Θραψανιώτης Μιχαήλ Εμμανουήλ
12. Καλαματιανός Χρήστου Διονύσιος-Χαράλαμπος
13. Καρασαρλίδου Γεωργίου Ευφροσύνη (Φρόσω)
14. Κασιμάτη Γεωργίου Ειρήνη (Νίνα)
15. Μάλαμα Ιωάννη Κυριακή
16. Μάρκου Βασιλείου Κωνσταντίνος
17. Μωραΐτης Χρήστου Αθανάσιος (Θάνος)
18. Νοτοπούλου Παναγιώτη Αικατερίνη (Κατερίνα)
19. Ξανθόπουλος Σάββα Θεόφιλος
20. Παπαδόπουλος Αποστόλου Αθανάσιος (Σάκης)
21. Πούλου Λεωνίδα Παναγιού (Γιώτα)
22. Σαρακιώτης Αθανασίου Ιωάννης
23. Σκουρολιάκος Λουκά Παναγιώτης (Πάνος)
24. Σπίρτζης Παναγιώτη Χρήστος
25. Φίλης Αριστοτέλη Νικόλαος
26. Χαρίτου Αθανασίου Δημήτριος (Τάκης)
27. Χαρίτσης Βύρωνα Αλέξανδρος (Αλέξης)

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Υφυπουργού, κ. Α. Βεσυρόπουλου
3. Γραφείο Γενικής Γραμματέα Φορολ. Πολιτ. & Δημ. Περιουσίας
4. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Οικονομικής Πολιτικής
5. Αυτοτελές Τμήμα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου